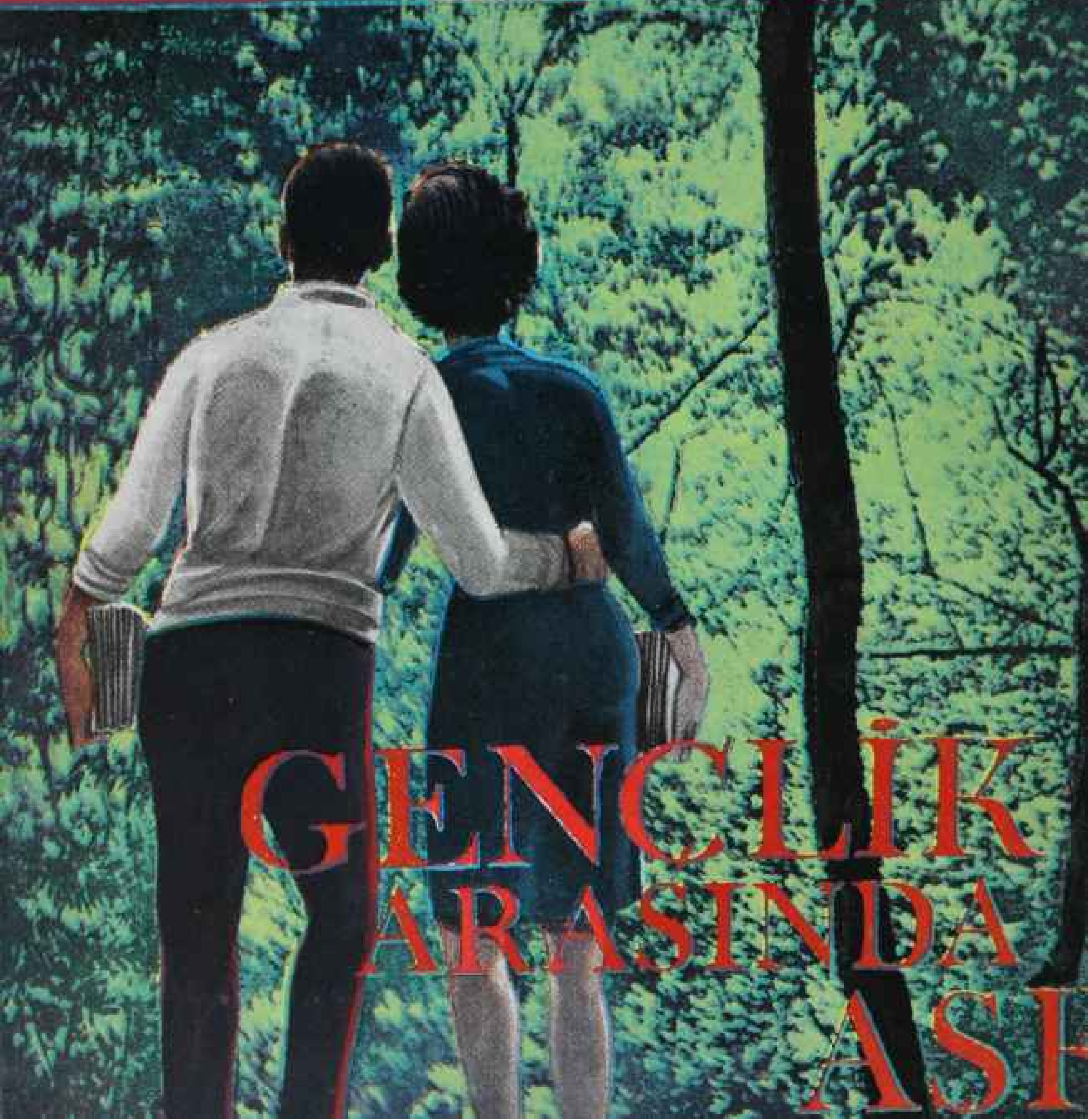
AKİS 10 YAŞINDA

FİATI : 1

15 MAYIS

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

(Basın: A — 4460) — 945

AKİS

Sayı : 517 Cilt : XXIX Yıl : 11 H AFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kakınç (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Olman - Magazin Kısmı: Jale Candan Tüli Sezgin Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih
14.5.1964
Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

BU hafta 40 sayfa olarak karşınıza çıkan AKİS, 14 Mayıs 1964 günü 10. yayın hayatını tamamlamış ve 11 yaşına basmıştır. Türkiyede siyasî hiç bir aktüalite mecmuasına nasip olmayan bu talih okuyucularımızın bize karşı gösterdikleri eksilmeyen sevginin, bağlılığın, inancın ve güvenin neticesidir. 10 yıllık AKİS koleksiyonu, yarın Türkiyenin demokrasi tarihini ve bilhassa 1954-64 yıllarının hikâyesini yazacak olanlar için bütün kaynakların en kıymetlisi olacaktır. Bu on yıl içinde AKİS, türk toplumuna ve onun gerçek temayüllerine en doğru teşhisi koyduğundan dolayı bütün hâdiselerin istikâmetini şaşmaz bir sadakatle göstermeye muvaffak olmuştur. AKİS'in, bazen çok çevrede ümidin ve cesaretin kırıldığı anlarda, belki de her zamankinden fazla ümit ve cesaretle savunduğu fikirler parlak bir şekilde başarıya ulaşmıştır. AKİS'in bugün, yarınki Türkiye olarak gördüğü demokratik, batılı, başı her sahada dik, kudretli ve müreffeh Türkiyenin de mutlaka gerçekleşeceğine dair imânımız tamdır. Bu mecmua sizin bundan sonra da esirgemeyecğiniz sevginiz, güveniniz ve desteğinizle böyle bir Türkiyeye kavuşmak savaşının bayrağını da, şerefle taşıyacaktır.

Bu sayısında AKİS, büyük ilgi çekecek bir uzun yazı ile 1964 Türkiyesinde Gençler Arasında Aşk konusunun üzerine eğiliyor. SOSYAL HAYAT kısmımızda bulacağınız bu yazı, AKİS'in kurmay heyetinden Jale Candan, Bihin Anter, Tarık Kakınç, Güneri Civaoğlu ve Teoman Erelden müteşekkil bir ekip tarafından uzun süren çalışmalar sonunda hazırlanmıştır. Bu ekip konunun çeşitli mütehassısları, pedagoglar ve doktorlar, diğer ilim adamlarıyla istişareler yapmış, bir anketle gençler arasındaki temayülleri tesbit etmiş, gerçeğe en iyi teşhisi koymak için bir aydan fazla bir süre geceli gündüzlü çalışmıştır. Böyle bir dikkatle hazırlanan Gençler Arasında Aşk yazısı türk toplumunun çok önemli bir sahasına ışık tutacak ve eminiz ki her tarafta derin akisler uyandıracaktır.

İsrailde bir tetkik gezisi yapmış olan Yazı İşleri Müdürümüz Kurtul Altuğ, çeyrek asırdan çok daha kısa bir zaman parçası içinde Orta Doğuda kendisine harikulade bir kader çizmeye muvaffak olmuş bulunan bu memleket hakkındaki intibalarını bu sayımızda anlatmaktadır. İsrail Tecrübesi çok noktada, bizim için ibret taşımaktadır. Altuğ yazısında en ziyade bunlar üzerinde durmaktadır.

Bu kadar dolgun münderecat, 40 sayfa olarak çıkmamıza rağmen, 1919-20 yıllarının hikâyesine ait yazı serimize bu hafta yer bırakmamıştır. Yakın bir tarihe ışık verirken bugünün pek çok meselesini de aydınlatan ve İsmet Paşanın hatıralarıyla süslü olduğundan dolayı daha da çok ilgiyle okunan bu seri gelecek haftaki AKİS'te tekrar yerini alacaktır.

Saygılarımızla
AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Turizm — Seyahat mevsimine girilirken tarihî Aspendos tiyatrosunda düzenlenen Müzik ve Tiyatro Festivali, gözleri Antalyaya çevirdi 20-25 Mayıs târihleri arasında devam edecek olan festivale Devlet Tiyatrosu ve Balesi 250 kişilik bir topluluk halinde, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası da 90 kişiyle katılacaktır. İleride dünya çapında bir tiyatro festivali haline getirilmesi düşünülen bu festivale ayrıca, dünyaca tanınmış müzik ve tiyatro otoriteleri davet edilmişlerdir. Ünlü ingiliz oyuncusu Lavrence Olivier, davet edilenler arasındadır. Beş gün devam edecek olan festival sırasında bir bale resitali verilecek, Shakespeare'nin Jül Sezar adlı oyunu tarihî sahnede oynanacak, Cumhurbaşkanlığı Orkestrası da koro refakatinde Beethoven'in Dokuzuncu Senfonisini icra edecektir.

Partiler — Y.T.P., gecen haftanın sonunda parlak

Y.T.P, Kongresinde Alican ve delegeler

Çözülen çorap

başlayıp bölünme ile sonuçlanan bir olağanüstü kongre yaptı. İki ay önce Genel Başkanlıktan izinli olarak ayrılan ve bu süre içinde sadece istirahat eden ve düşünen Ekrem Alicanın kongrede dört saat süren ve politikada namusu- hareket noktası olarak alan konuşması olumlu bir hava yarattı. Fakat kongre sonunda vukubulan istifalar ve bunların gerekçesi, adıgeçen konuşma ile tam bir çelişme teşkil etti. Genel İdare Kurulu seçimlerinde, iki aya yakın Genel Başkanlık yapmasına rağmen 17. sıraya kadar düşen ve bunu hissederek adaylıktan feragat ettiğini bildiren Gökay, daha sonra Genel İdare Kurulu üyeliğinden istifa etti. Genel İdare Kuruluna seçilemeyenlerden Kâmuran Eviliyaoğlu, Hayri Mumcuoğlu ve İhsan Şeref Duranın partiden istifaları bunu takip eden gelişmeler oldu.

Zaten ufalmış olan YTP'yi iyice sarsan bu bölünmenin sebebini, istifa edenlerden biri yakınlarına şöyle izah etti:

"— Yahu, böyle kongre mi olur? Toplamışlar oraya delege diye bir sürü, parti ile ilgisi olmıyan adamı. Partiyi kurtarmak için toplanan olağanüstü kongreyi bu havaya sokmakla partiyi büsbütün batırdılar..."

Gerçekten, siyasî çevrelerde dolaşan söylentiler bu yoldadır. Kulaktan kulağa yayılan haberlere göre, bu olağanüstü kongrenin bir önceki kongreye katılan delegelerle toplanması gerekirken bambaşka bir yol tutulmuş ve Ankaradaki, Doğu illerine ait öğrenci yurtlarından getirilen öğrenciler delege olarak gösterilmiştir. Delegelik yapan bu doğulu öğrencilerin Diyarbakır milletvekili Yusuf Azizoğlunun sözünü iki etmeyenler arasından seçildiği de ayrıca ifade edilmektedir.

C.H.P.— Bundan önce türlü sebeplerle üç defa tehir edilmiş bulunan CHP İzm'ir İl Kongresi, geçtiğimiz haftanın sonlarında, Pazar günü, Fuardaki evlendirme dairesinde yapıldı. Sabah saat 10'da başlıyan kongre hayli eğlenceli bir hava içinde geçti ve partide hâlâ tek tük rastlanan Gülekçilerin mutlak yenilgisiyle sona erdi.

Kongrenin iki hizbi Genel Merkezciler ve dilekçilerin seçimleri kazanabilmek için bütün güçlerini ortaya koydukları kongrede Gülekçilerin başını Dündar Seyer çekiyordu. Taraftarlarının alkışları arasında kürsüye gelen Seyer, ailesinin asaletinden, zenginliğinden, kendisinin Avrupada tahsil yapmış olduğundan bahsetti ve yükselmek istediği için kendisine çelme takılmak istendiğinden yakındı. Seyer, bir ara:

"— Benim adım 'Gülekçi' diye çıkarılmış" deyince, salon birden karışıverdi.

Bir taraftan "Yaşasın Gülek!" sesleri duyulurken. delegelerin büyük bir çoğunluğu bu garip tezahürata "yuh" çekerek cevap verdiler. Bu arada Seyerin, bütün türk basınını itham eden bazı sözler sarf etmesi üzerine, kongreyi takip etmekte olan gazeteciler Seyere cevap olarak Kongre Başkanlık Divanına bir dekorasyon verdiler. Türkiye Gazeteciler Sendikası. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Fikir İşçileri Sendikalarının imzalarını taşıyan deklarasyon kongrede alkışlar arasında okundu. Birkaç dakika sonra tekrar mikrofona gelen Seyer:

"— Ben de bir basın mensubuyum" diyerek sözlerini tavzih etmek zorunda kaldı.

Kongrenin sonlarına doğru delegelerin ellerinde, daha henüz mürekkebi kurumamış listelerin dolaştığı görüldü. Bu listelerin hemen hepsinde ya birinci, ya da ikinci sırada Seyerin adı vardı. Gazete patronu - politikacı ve Avrupa tahsilli Dündar Seyer, emrindeki gazetenin teknisyenlerini seferber etmişti. Prova makinelerinde bol bol liste bastırıyor, sonra bunları, daha mürekkebi kurumadan kongre salonunda dağıttırıyordu. Gülekçilerin giriştikleri bu sıkı kulis faaliyetinin yanısıra, 16 ilçe başkanı tarafından Başkanlık Divanına verilen bir önerge, CHP deki fikrî değişikliği aksettirmek bakımından çok önemli bir örnek teşkil etti. Önergede Genel Merkezin İdari Reform, Toprak Reformu, İktisadî Devlet Teşekküllerinin Reorganizasyonu gibi meselelerin bir an öne ele alınması isteniyordu. Önerge alkışlar arasında, ittifakla kabul edildi. Saat 19'da yapılan seçimlerde ise, Gülekçi hizbin başı Dündar Seyer, Şevket Adalanın aldığı 263 oya karşılık ancak 17 oy toplıyabildi ve başkanlık seçimlerini kaybetti. İl idare Kuruluna ise dokuzuncu olarak girebildi.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11,15 Mayıs 1964, Sayı: 517 Cilt: XXIX

YURTTA OLUP BİTENLER

Türk milleti bir Kıbrıs Mitinginde
Tek millet, tek iman, tek azim

Millet

Baruta giden fitil

Bu hafta, şu satırların yazılmakta olduğu sırada, Kıbrıs her an patlamak tehlikesinde bir barut fıçısı halinde bulunuyordu. Aralık ayında hadiselerin başlamasından bu yana, durum hiç bir zaman bu derece tehlikeli olmamıştır. Kıbrıstaki türk ve yunan birlikleri mensuplarının sivil giyinmeleri yasak olduğu halde sivil giyinen, silâh taşımaları yasak olduğu halde silâh taşıyan ve rumların türk kesimine girmeleri yasak olduğu halde bu kesime giren üç yunan subayıyla bir kıbrıslı rum çetecinin türkler tarafından vurulması Adada, Yunanistanda ve Türkiyede heyecan yaratmıştır. Yunan birliği Lefkoşede olduğu halde, bu yunan subaylarının Magosada "yollarını kaybederek türk kesimine girdikleri" yunanlılar tarafından ileri sürülmüş ve Atinada türklerin hareketi "cinayet" tabiriyle vasıflandırılmak istenilmiştir. Rum çeteciler Kıbrısta derhal, on silâhsız ve masum türkü rehine diye almışlardır.

Şu anda bütün dünyanın bilmesi gereken husus şudur: Eğer Kıbrıstaki türk alayının mensuplarına karşı mukabele-i bilmisil olarak tahrik edilmemiş bir tecavüze geçilirse, eğer türk rehinelerin kılına halel gelmesini Birleşmiş Milletler Kuvvetleri teminden aciz kaldıklarını bildirirlerse, bu kuvvetler rumlar tarafından girişilecek bir taarruzu önleyemezlerse mevcut anlaşmalara tamamile uygun olarak türk kuvvetleri, Adadaki türk ve Kıbrıs uyruklu türklerin can emniyetini korumak üzere derhal müdahale edeceklerdir. Türk Silâhlı Kuvvetleri böyle bir ihtimale karşı tamamile hazır halde beklemektedirler. Bu müdahale yunanlılar tarafından, Papandreunun yüksekten attığı gibi bir tecavüz ve dolayısıyla harp sebebi sayılırsa türkler ile yunanlıların

HAFTANIN İÇİNDEN

Biz , fırsat peşinde değiliz !

Bugün Türkiyede pek çok kimseyi samimiyetle üzen bir endişe vardır: Kıbrısa müdahale için fırsatlar kaçırılmıştır ve bir yeni fırsatın çıkıp çıkmayacağı bilinmemektedir. Muhalefet bu konuyu istismar gayretinin için dedir ve İktidarı Adaya çıkmadığından dolayı tenkit ederken daima "fırsatların kaçırıldığı" nı ileri sürmektedir. Böyle bir üzüntü bir ara Kıbrıstaki türk cemaati arasında da belirmiştir. Nihayet dışarda türkü iyi tanıyan milletler ve çevreler Türkiyenin niçin bu kadar sabrettiğini, neden tahammül edilmeyecek çok şeye tahammül ettiğini ve fırsatlardan faydalanmadığını kendi kendisine sormaktadır.

Bu hafta Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısı, daha ziyade hisleriyle yaptığı bir konuşmada kütlelerin bu samimi endişesini bertaraf etmek gayesini gütmüş, fırsatların kaçmadığını bildirmiş, o heyecan içinde belki bir dil sürçmesiyle "Kıbrısın İşgali 'nden bahsetmiştir. Zaten konuşmanın bu kısmındaki ziyadesiyle haması "altı saat" mühleti de, Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısının devlet adamı hüviyetinden ziyade haksız yere çok yıldırım altında tutulan bir iktidar partisinin Genel Sekreterinin duygularını dile getirdiğini göstermektedir. Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısının söylemek istediği, darbe saati gelince kuvvetimizin ne olduğunu bugün Atinada hamam şarkısı söyleyenlerin görecekleridir.

Gerçek şudur ki Türkiye, Kıbrıs Meselesinde hiç bir fırsatın peşinde değildir. Geride bıraktığımız, aylar içinde kaçırılmış bir fırsatın çıkıp çıkmadığını, bırakalım politika esnafı kendisine konu yapsın. Geride bıraktığımız aylar içinde hadiseler, milletlerarası anlaşmaların bize tanıdığı müdahale imkânının kullanılmasını tamamile haklı hale bir kaç defa getirmiştir. Buna rağmen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, içerde kendisine karşı çok şiddetli tenkitlerin yapılacağını, dışarda ise kudreti üzerinde şüpheler uyandıracağını bildiği halde barış dalına son bir defa daha tutunma tecrübesini tercih etmiştir. Bu kararda, bizim aziz müttefiklerimizin tavsiyelerinin önemli rol oynadığı, bizim onların tesirlilik derecelerine bel bağladığımız artık bir sır olmaktan çıkmıştır. Bugün görülen, barış dalının bizden başkaları tarafından kökünden sökülmesi gayretinin nihaî safhasına gelmekte olduğudur. Türkiyeyi boşlukta bir dalın ucunda takılı kalacak kadar barış delisi sanmak, akıllıca bir teşhis değildir.

Cumhuriyet Hükümetinin en içten temennisi, kendisi için "bir fırsat'ın çıkmamasıdır. Bizi, bir fırsatın çıkmamasından daha fazla hiç bir şey bahtiyar edemez. Tıpkı buhranın başladığı günlerde olduğu gibi bugün de bizim arzumuz, Adada cinayetlere kesinlikle son verilmesi ve devamlı bir çözüm yolunun bulunmasa için mevcut andlaşmalardaki tarafların barış ve güven havası içinde müzakere masasının başına oturmalarıdır. Türk müdahalesi Kıbrısı işgal etmek için değil, andlaşmaların da derpiş ettiği gibi böyle bir ortamı, başka yol kalmadığından silah gücüyle yaratmak için yapılacaktır. Güvenlik Konseyinin kararının ruhu da budur. Dünyanın bütün barışçı devletleri gibi Türkiye de tercih ederdi ki bu silah, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin silâhı olsun, Kıbrıs Meselesini Lefkoşede ve Atinada bir ellenizm dâvası olarak takip edenler Birleşmiş Milletlere bu imkânı vermemişlerdir. Kıbrısta Birleşmiş Milletler hakarete uğramıştır, itibarına leke sürülmüştür, bir türk tabiriyle "iki paralık edilmiştir", Türk süngüleri, kuvvet kullanılmamasının bütün insanlık âleminin ideali olduğu bir dünyada milletler arasındaki andlaşmaların kuvvet kullanarak yırtılabileceğine inanan bir zihniyetin son temsilcisi Makariosa doğru yolu göstermekle bu lekeyi de sileceklerdir. Huzur içinde, yarınımıza güvenerek, cengel kanunlarını tatbike hiç kimsenin gücünün asla yetmeyeceğinden emin şekilde yaşamamızın başka yolu yoktur. Aynı ideali paylaşan milletler, bizi hareketimizden dolayı sadece alkışlayacaklardır. Böyle bir neticeyi almak için türkler Korede, vatanlarından çok uzak bir diyarda, kanlarını herkesten çok akıtmakta tereddüt göstermemişlerdir. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerini o tarihte imha edilmekten bu cesaret kurtarmıştır. Şimdi, vatanımıza kırk mil mesafede üzerinde ırkdaşlarımızın yaşadığı bir toprak parçasında bir tereddüt göstereceğimizi sanmak fazla safdilliktir, yanlış hesaptır. Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanının Büyük Mecliste belirttiği gibi, o saat geldiğinde, yunanlıların bizim karşımıza çıkmaları ihtimalinin bizim için hiç bir kıymeti yoktur. Bu, yunanlıların düşünmeleri gereken bir husustur ve Yunanistan, Başbakan Papandreunun göz göre göre ve kendi elleriyle hazırladığı macerayı bulacaktır.

Ne Kıbrısın, ne bir başka toprağın işgali bizim hatırımızın ucundan geçen bir husustur. Biz bundan kırk yıl önce kendimize Milli Misak hudutlarını çizmişizdir ve bütün çabalarımız kırk yıldır bu hudutların içinde mesut, mâmur ve müreffeh bir vatan yaratmak gayretine çevrilmiştir. Bu tutumumuzdan bugün de ayrılmak niyetimiz yoktur. Ama bu kırk yıl içinde nasıl bizim meşru, andlaşmalarla sağlanmış haklarımıza her tecavüz istidadı belirdiğinde en ufak tereddüt göstermeden, gerektiğinde en büyük kuvvetlere karşı vaziyet almış ve "Hayır' demişsek aynı şekilde Kıbrıstaki haklarımızı da bütün gücümüzle korumak kesin kararımızdır.

Şu anda Makarios ve Papandreudan başka hiç kimse bize Kıbrısa müdahale hakkını veren milletlerarası andlaşmaların mevcudiyetini münakaşa etmemektedir. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Adaya çıkması bu andlaşmaların ruhuna uygun olacaktır ve bunun çerçevesi içinde kalacaktır. Biz, Adada cinayetlere son verilip çözüm yolunun barışçı yollardan aranmasından başka hiç bir dava takip etmiyoruz ve bundan daha masum bir gayeyi bulmak kaabil değildir. Makariosun son dört aylık davranışıyla Adada ve iki cemaat arasında yaratılan durumun artık sadece nasıl bir çözüm yoluna imkân bıraktığı masanın başında konuşulacak bir husustur. Bizim turanizm davamız yoktur, bizim macera hevesimiz yoktur, bizim başkalarının toprağında gözümüz yoktur. Ama biz, hakkımızı kimseye kaptırmayız.

Dâvaların her taraf için şerefli ve haysiyetli şekilde halli maksadıyla Lozanda bir masanın başına oturulmasını temin, 1920'lerin Türkiyesinin üç yılını almıştı. Altı saat, bunu Kıbrıs konusunda sağlamak için 1964 Türkiyesinin muhtaç olduğu müddet olabilir. Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısı bunu murat etmiştir.

vuruşacaklarından hiç kimsenin şüphe etmemesi lâzımdır. Türkiye, mevcut milletlerarası anlaşmaların kendisine tanıdığı hakların kullanılması konusunda hiç bir tâviz vermeyeceğini açıkca beyan etmiştir ve bu vaziyetini muhafaza etmektedir.

Kıbrısta barışçı yollardan bir hal çaresinin peşinde olanlar, önce Adada güvenliğin şart olduğunu kabul etmelidirler. Lefkoşedeki yunan birliğinin subaylarının, bir çeteci rumun rehberliğinde Magosanın türk kesiminde ve sahile yakın yerde ne aradıklarını Yunanistan açıklamak zorundadır. Aynı yerde aynı şartlarla ele geçirilecek olan silâhlı rumların, dur emrine ateşle mukabele ettiklerinde aynı akibetle karşılaşacaklarından şüphe edilmemelidir. Kıbrısı, her gün türklerin kurban edilmekte olduğu bir yunan mabedi sayanlar, Turkiyede sabrın, devlet adamlığı tecrübesinin, olgunluğun, basiretin sükûnetle lâf anlatma çabasının sonuna gelinmiş olduğunu bilmelidirler.

Bu derece buhranlı bir anda millet olarak türkler barut fıçısının patlamamasını en hararetli bir temenni olarak kalplerinde muhafaza etmektedirler. Ama fıçı patlarsa, her halde havaya uçan biz değil, Fatih olarak tarihe geçme merakı yüzünden adeta aklını tamamile kaybetmiş görünen Papandreunun ellenizm hülyaları olacaktır.

Kıbrıs

Kendi düşen ağlamaz

Bu haftanın ilk gününde, güneşli bir bahar öğle sonrası Kıbrısın Magosa limanında bütün dünyada geniş yankılar uyandıran bir olay geçti. Ufak bir Avrupa arabasına binmiş dört sivil rum, Magosanın Liman kapısından geçerek türklerin oturduğu surlara doğru yaklaştılar ve bu bölgenin içine girmek istediler. Surların başındaki türk polisleri rumlara arabadan inmelerini ve kimliklerini göstermelerini söylediler. Rumlar, türk polislerin bu sözlerini umursamayarak yollarına devam ettiler, fakat çok geçmeden arabalarının etrafı türklerle sarıldı. Buna arabadaki rumlar çok sinirlenmiş olmalılar ki hemen silâhlarını çektiler ve ateş etmeye başladılar. Arabadan atılan kurşunlardan oradan geçmekte olan yaşlı bir türk öldü. Bunun üzerine türkler kendilerini korumak için karşı ateş açtılar. Karşılıklı kurşunlaşma kesildiği zaman arabadaki rumların üçü

U'Thant
Yeni bir hava

ölü, biri de yaralı olarak yerde yatıyordu.

Eğer ölülerden ikisinin çok dikkat çekici bir özelliği olmasaydı, bu karşılıklı çatışma da son aylarda Kıbrısta çok alışılmış olaylardan biri diye karşılanır, belki gazetelere bile geçmezdi. Ancak silâh sesini duyan Birleşmiş Milletler kuvvetleri olay yerine gelip de ölülerin ve yaralının kimliğini araştırdıkları zaman, ortaya bazı kirli çamaşırlar dökülüverdi. Ölülerden birisi 37 yaşındaydı, adı Demetrios Puliostu. Görevine gelince, işte burada işler çatallaşıyordu. Pulios, kimliğine bakılırsa, Adadaki Yunan birliğinde binbaşıydı. İkinci ölü, 33 yaşındaki Vasilios Kapotastı ve o da Adadaki Yunan birliğinde yüzbaşıydı Üçüncü ölü. Lefkoşe rum polisinin kumandanı, ünlü çeteci Pandelisin 26 yaşındaki oğluydu. Yaralıya gelince, onun adı da Panayotis Tarsulisti. 38 yaşındaydı ve Adadaki Yunan birliğinde yüzbaşıydı.

Ölülerden ikisiyle yaralı rumun yunan birliği subaylarından olduğu anlaşılınca ortalığı bir hayrettir kapladı. Gerçi uzun bir süredir bu subayların Kıbrısın rum çetecileriyle işbirliği yaptıkları söylentileri ortalıkta dolaşıyordu ama bu söylentileri doğrulamak şimdiye kadar mümkün olmamıştı. İşte bu olay, artık gerçeği olduğu gibi ortaya koyuyordu.

Yavuz hırsızlar

Olay Kıbrısta duyulur duyulmaz, bütün rum gazeteleri bir ağızdan büyük bir suçlama kampanyasına giriştiler. Türkler, Magosada, yanlışlıkla türk kesimine giren silâhsız yunan subaylarını vurmuşlardı! Hattâ, bu kampanyaya bazı şaşkın yunan gazeteleri bile katıldı, yunan hükümeti olayı "soğuk kanla işlenmiş bir türk cinayeti" diye ilân edecek kadar ileri gitti. Yavuz hırsızlar, ev sahibini bastırmaya çalışıyorlardı. Kimbilir, belki dünyayı kandırırlardı.

İşin doğrusunu söylemek gerekirse, eğer ortalıkta Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin hazırladığı bir rapor olmasa, belki dünya kamu oyu yine bu oyuna gelebilirdi. Fakat Birleşmiş Milletler bu kere Allahtan işe zamanında el koymuşlar, deliller yok olmadan bir rapor hazırlamışlardı. Bu raporda, Magosanın türk kesiminde vurulan subayların silâhsız değil, silâhlı olduğu açıkça yer alıyordu. Bundan başka, arabada iki tabanca ile bir sten tabanca ve önemli sayıda kurşun bulunmuştu. İkincisi, bu subaylar türk kesimine yaralı yüzbaşı Tarsulisin iddia ettiği gibi yanlışlıkla girmemişlerdi. Liman kapısındaki türk polisler kendilerine türk kesimine girdiklerini ihtar etmişler, fakat onlar bu ihtara aldırış etmeden yollarına devam etmek istemişlerdi. Üçüncüsü, ateşe başlayanlar da rumların yaymaya çalıştıkları gibi türkler değillerdi. İlk olarak arabadan ateş açılmış, bunun üzerine kendilerini korumak zorunda kalan türkler de karşılık vermişlerdi. Kısacası, ne tarafından bakılsa, raporda rumlar haksız çıkıyorlardı.

Rapor yalnız rumları böylece haksız çıkarmakla kalmıyor, aynı zamanda yunan hükümeti üzerine de milletlerarası bir sorum yüklüyordu. Gerçekten, Adadaki türk ve yunan Kuvvetlerinin statüsü hakkındaki milletlerarası anlaşmaya göre, bu kuvetler mensupları, kendi garnizonları dışına silâhlı olarak çıkamazlardı. Nasıl oluyor da yunan hükümeti kendi subaylarını bu kurala uymaya zorlamıyordu? Anlaşılan, otoritesi Kıbrısa uzanacak kadar çok değildi!

Bir kötü gidiş

Magosada üç yunan subayı ile bir çeteci rumun yol açtıkları bu olay, Adada bir haftadır oldukça durgun görünen durumu yeniden gerginleştirmiştir. Olay üzerine harekete geçen rumlar iki gün içinde ondört türkü kaçırmışlar, Dikemo ve Baf bölgelerinde yeniden silâh sesleri duyulmuştur. Olayları yakından izleyen gözlemcilerin söylediğine göre, rumlar A-

Makariosun bildiği ve bilmediği

Kıbrıs işinde Makariosa kuvvet veren inancın ne olduğunu görmek zor değildir. İkinci Dünya Harbinden itibaren siyasi münasebetler tarihine bakmak hâdiselere hangi prensibin istikâmet verdiğini anlamaya yetmektedir. Milletlerarası toplum hemen daima "fiili durum" hukukilik vermekle yetinmiş, meselelere öyle çözüm yolu bulmuştur. Uzun tartışmalar olmuştur, uzun mücadeleler cereyan etmiştir, kan dökülmüştür kütleler ıstırap çekmiştir. Sonda ekseriya, ilk "fiili durum" üzerinde mutabakata varılmıştır. Almanya, Berlin, Kore, Vietnam böyle bölünmüştür. İsrail böyle doğup yaşamıştır, Laosun tarafsızlığı böyle tescil edilmiştir, alman - polonya hududu böyle çizilmiştir. Anlaşmaya varılamayan ihtilâf noktalarında da hak ve hukuk, adalet ve doğruluktan çok fazla bu "fiili durum" sürüp gitmektedir. Keşmirde olduğu gibi... Bilhassa Birleşmiş Milletler teşkilâtı adeta bir "fiilî durum tasdikçisi mekanizma" halini almıştır.

Makarios Adada fiilen Hükümet olduğu için hesaplamıştır ki Kıbrıstaki türk cemaatin haklarını, kaba kuvvet kullanarak ortadan kaldırırsa milletlerarası toplum bunu tasdik edecektir. Gerçekten de milletlerarası toplumun öyle hak için, hukuk için, adalet için, doğruluk için kendini üzdüğü yoktur. Kütleler diğer kütleleri çok az ilgilendirmektedir ve herkes bakımından asıl mesele kendisini üzmemek, kendisini zahmete sokmamaktır. "Adam, mesele çıkarmaya ne lüzum var?" düşüncesi bugün milletlerarası münasebetlerde asıl geçer akçedir. Düşünmek lazımdır ki Senatör Fulbright gibi akıllı ve ileri fikirli bir adam Türkiyeye geldiğinde "Sizin bir Kıbrısınız var, biz amerikalıların bin tane Kıbrısımız var. Onun için başımıza bir de siz mesele çıkarmayın tertibi sözler etmiştir.

Makariosun bu teşhisi doğrudur.

Papaz bir noktada yanılmıştır. "Fiili durum"un ne olduğu hususunda! Kıbrıstaki "fiilî durum" üniter devlet değil, Londra, Zürih andlaşmaları ve Anayasadır. Onun için Makariosun hesapları gerçekleşmemiş, dünya bir meselenin çıkmamasının "asıl fiilî durum" un muhafazası olduğunu kısa bir tereddütten sonra - biz dişlerimizi gösterince - anlamıştır.

Yalnız İkinci Dünya Harbinden bu yana değil, hemen bütün tarih boyunca bir müzakerede 'fiili durum en büyük koz olmuştur ve az müzakere sonunda bir "fiilî durum" bozulmuştur. Giren girdiği yerde kalmış, çıkan çıktığıyla olmuş, vaziyette hakimi kimse o, hakimiyetini devam ettirmiştir. Makariosun Anayasa Mahkemesinin alman başkanını kaçırmakla başlayıp Aralık Katliamına kadar götürdüğü hâdiseler zincirinin halkalarını birbirine bağlayan düşünce budur.

Ama Papaz, "fiilî durum" un Londra, Zürih antlaşmalarıyla Anayasa olduğunu anlamayı bir türlü istemiyor. Selâmet ona bunu göstermek, bir müzakerede bunun temel olacağını anlatmaktır.

Madem ki Makarios bunu anlamak için Mehmetçiği Yeşil Hattın bu tarafında görmeğe muhtaç eh, ondan bunu esirgeyecek değiliz ya...

dada yeni bir genel saldırıya hazırlanmaktadırlar.

Bununla beraber, Girne geçidinde başlarına gelenlerden sonra rumların yeni bir saldırıya geçerken çok dikkatli davranacaklarını kestirmek için de falcı olmaya lüzum yoktur. Hilarion kalesini türklerin elinden almak için haftalarca hazırlandıktan sonra uğradıkları bozgun, rumların zaten ötedenberi bilinen beceriksizliklirini açıkça ortaya koymuştur. Eğer rumlar yeni bir saldırıya geçeceklerse, silâhlı türklere değil, silâhsız kadın ve çocuklara saldıracaklardır, buna hiç şüphe etmemek gerekir.

Bununla beraber, Makariosun, çeteci sürülerini savunmasız kadın ve çocukların üzerine sürerken çok dikkatli olması gerekir. Şimdiye kadar attığı her adım gibi, böyle düşüncesiz bir, hareket de kendi aleyhine sonuç verecektir. Girne geçidine karşı giriştiği hareket, Kıbrıs rumlarının söyledikleri ile yaptıkları arasındaki uçurumu bütün dünya kamu oyuna açıkça göstermiştir. Gene aynı hareket yüzünden Birleşmiş Milletler kuvvetleri biraz harekete gelebilmiş, U Thant mavi berelilere verdiği talimat üzerinde biraz düşünmek zorunu duymuştur. Eğer rum saldırıları yeniden başlarsa, Türkiyenin saklı tuttuğu müdahale hakkı bir tarafa, hiç şüphesiz U Thant da bu talimatta köklü değişiklikler yapmak durumunda kalacaktır.

Arabulucu Tuomiaja'ya gelince, iyimser yaradılışlı finli diplomattan bugünlerde ne bir ses, ne de bir nefes duyulmaktadır. Buna karşılık Genel Sekreter U Thant Kıbrıstaki ekibini kuvvetlendirmeye karar vermiş ve eski Ekvador başkanlarından Galo Plaza Lasso'yu General Giyani'ye siyasî müşavir olarak Lefkoşeye yollamıştır. Galo Lasso, bir zamanlar, ülkesini Washington'da temsil etmiş, ondan sonra da Lübnan ve Kongodaki Birleşmiş Milletler siyasî misyonlarına katılmıştı. General Gyani'nin yeni siyasî sekreteri, Kıbrısta, mavi berelilerin kumandanı adına siyasi temaslar yapacak, rum ve türk topluluklarının liderleriyle yapılacak görüşmeleri yürütecektir.

Nato

Her kafadan ayrı ses

Bu haftanın başında, Hollandanın ünlü başkenti Laheyde, herbirinin kafasında ayrı bir düşünce bulunan onbeş adam aynı masanın etrafına oturdukları zaman, bütün dünya, bu toplantıdan nasıl bir sonuç alınacağını merakla soruşturuyordu. Bütün dünyanın, gözlerini üzerlerine çeken bu onbeş adam, kolayca anlaşılacağı gibi, Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatına üye onbeş devletin Dışişleri Bakanlarıydı. Bu teşkilât, bi zamanlar, kuvvetin birlikten doğduğunu doğrulayan en güzel örnekti. Fakat kaderin oyununa bakınız, bu haftanın başında görüş ayrılıklarından doğan çöküntüye örnek aransa, gene Kuzey Atlantik Paktı Teşkilâtından daha iyisi bulunamazdı.

Acaba ne olmuştu da bundan onbeş yılı aşkın bir süre önce büyük ümitlerle, kurulan ve bugüne kadar da hür dünyanın savunması bakımından büyük başarılar gösteren bu teşkilât, son birkaç yıl içinde büyük buhranların içine düşmüştü? İşte bu haftanın başında Laheyde toplanan on beş Dışişleri Bakanının kafalarını en çok uğraştıran düşünce buydu. Gerçi bunlardan her birinin kendine göre bir çözüm yolu vardı ama, soğuk kanla düşünülünce, hepsi üç nokta etrafında birleşiyordu. Bir kere NATO kurulduğu zaman Batı Avrapada bütün ağırlığıyla duyulan Sovyet tehlikesi, bu bölgede, eskisine kıyasla yok denecek kadar azalmıştı. Dünya gerçeklerine göre taktik değiştirmede son derecede başarılı olan komünist-

ler şimdi gözlerini Avrupa dışına, Orta Doğuya, Afrikaya, Güneydoğu Asyaya ve Latin Amerikaya çevirmişlerdi. Kuzey Atlantik Paktı Teşkilâtı, yer değiştiren bu komünist tehlikesini karşılayacak yapı ve yeterlikten çok uzaktı.

İkinci olarak, son yıllarda, Avrupanın tam göbeğinde, kendi başına büyüklük politikası izlemek isteyen bir De Gaulle Fransası belirmişti. De Gaulle, bu politikayı yürütebilmek için Fransayı bağımsız bir atom devleti yapmaya ve Ortak Pazar etrafında toplanan Avrupa devletlerini Birleşik Amerikadan uzaklaştırmaya çalışıyordu. De Gaulle'ün Avrupadaki dostlarına bu konuda söyledikleri şuydu: Eğer Avrupa devletlerinden biri gü-ün birinde Sovyet saldırısına uğrarsa, Avrupadan o kadar uzaktaki Birleşik Amerika, kendi ülkesinin tahribi bahasına Sovyetlerin karşısına dikilir miydi? De Gaulle bu soruyu "Hayır" diye cevaplandırıyordu. Eğer atom silâhları iki büyük devletin tekelinde kalırsa, Amerika böyle tehlikeli bir maceraya girişmezdi. Bu bakımdan Avrupa aklını başına almalı ve kendi atom vurucu kuvvetini kendi, hazırlamalıydı. NATO'yu son yıllar içinde bölen ikinci önemli olay Fransanın Birleşik Amerikaya ve onun atom kuvveti konusunda yaptığı bütün tekliflere karşı cephe alan De Gaulle'ün bu uzlaşmaz tutumuydu.

NATO'yu büyük bir parçalanmanın eşiğine götüren üçüncü olay ise, çok değil, bundan beş ay kadar önce ortaya çıkmıştır. Geçen yılın sonlarında yapılan yunan seçimlerinde daha imzalandıkları günden başlayarak Zürih ve Londra anlaşmalarına karşı olduğunu bildiren Papandreu iş başına gelince, Makarios adındaki politikacı bozuntusu bir papaz Kıbrısı silâh gücüyle Yunanistana bağlamaya kalkışmış ve türk hükümeti de, milletlerarası andlaşmaların kendine tanıdığı hakka davanarak bunu önlemek isteyince, NATO'nun güneydoğu kanadında büyük bir anlaşmazlık belirmiştir. İşin acı yönü şudur : Türkiye ve Yunanistan gibi iki üyesi arasında çıkan bu anlaşmazlığı, Kuzey Atlantik Paktı Teşkilâtı, kendi çerçevesi içinde çözmeyi başaramamıştır.

İşin doğrusu

İşin gerçeği aranırsa, tıpkı diğer olaylarda olduğu gibi Kıbrıs anlaşmazlığı karşısında içine düştüğü hareketsizlikte, Teşkilâtın kendisinin o kadar büyük bir suçu yoktur. Teşkilâtın hem kurucu belgesinde, hem de 1956 yılında Teşkilât içinde askeri olmayan konulardaki işbirliği hakkında hazırlanan üçler Komitesi -ki o devrin İtalyan Dışişleri Bakanı Gaetano Martino, Norveç Dışişleri Bakanı Halvard Lange ve Kanada Dışişleri Bakanı Lester B. Pearson'dan kuruluydu- raporunda, üyeler arasında barışçı münasebetlerin gelişmesi ve kuvvete başvurulmaması yolunda açık hükümler vardır. Üçler Komitesi, üstelik bütün NATO üyeleri tarafından büyük bir heyecanla karşılanan ra-

Sir Alec Douglas - Home
Pişmiş aşa su...

porunda, açıkça, bunlar arasında çıkacak bir milletlerarası anlaşmazlığın Teşkilât tarafından ele alınıp bir çözüme bağlanması gerektiğini söylemektedir. Fakat bütün bunlara rağmen NATO üyeleri bu konuda o kadar çekingen ve suya sabuna dokunmayan davranışlarda bulunmaktadırlar ki, insan, ister istemez, böylesine hareketsiz üyelerden kurulu bir teşkilâtın daha korkulu milletlerarası anlaşmazlıklarda nasıl bir işe yarayacağını düşünmekten kendini alamamaktadır.

Çanlar kime çalıyor?

Son yıllarda üyelerinin büyük bir kısmı bozuk sesler çıkarmaya başladıkları halde, Türkiye, yakın zamanlara kadar NATO'ya olan güvenini kaybetmemişti. Nitekim, Kıbrıs anlaşmazlığı çıkar çıkmaz, önce Zürih ve Londra anlaşmalarına taraf olan üç devlet arasında görüşmeler yapılmasını istemiş, sonra da NATO'nun aracılığını aramıştır. Fakat NATO üyeleri, o sırada, "ne şiş yansın, ne kebap" diyerek işe, karışmak istememişlerdir. Diğer yandan Birleşik Amerika ile İngiltere de Türkiyeden anlaşmazlığı NATO'yu getirmek konusunda fazla diretmemesini dilemişler, üstelik, türk hükümetine, bu anlaşmazlığın onun istemediği bir şekilde çözülmesine göz yummayacakları konusunda söz vermişlerdi. Türkiye, bunun üzerine Kıbrıs meselesinin Birleşmiş Milletlere aktarılmasına razı olmuştur. Birleşmiş Milletler müdahalesinin ne sonuç verdiği ortadadır. Amerika Bireşik Devletleri ise, kendisine verdiği söz hatırlatıldığı zaman, "Yaa, öyle mi? Acaba ne demiştim?" diye hayretler içinde kalmaktadır.

Türkiyenin Kıbrıs konusunda ne kadar haklı olduğundan hiç şüphesi yoktur. Verdiği sözü bozan, milletlerarası andlaşmaları tanımamazlıktan gelen Türkiye değildir. Ama rumlar bugün Kıbrısta iki topluluğun yeniden bir arada yaşamasını imkânsız kılmışlardır ve Türkiye, oradaki soydaşlarım rum cellâtların insafına bırakmaya hiç mi hiç istekli değildir. Bu bakımdan, son sözünü söylemiştir ve eğer Kıbrıs bağımsız kalacaksa Adada bir federal düzenin kurulmasından, eğer rumlar Enosis yaygaralarına devam edeceklerse Adanın paylaşılmasından başka bir çözüm yolu kabul etmeyeceğini dosta düşmana açıkça bildirmiştir;

Nitekim, Laheyde yapılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısına katılan Türkiye Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, bu haftanın başında Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk'da yaptığı özel bir görüşmede, bu türk görüşünü, bir kere daha ve hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde ortaya koymuştur. Erkin, Dan Rusk'a Türkiyenin federasyon hakkındaki görüşünü anlatmış ve Amerikanın bu görüşü desteklemesini istemiştir. Dışişleri Bakanının Bay Rusk'tan çok haklı olarak sorduğu gibi, Türkiye Kıbrısta bir federal devlet kurulmasında ne sakınca olduğunu bir türlü

anlayamamaktadır. Kurulacak federasyonda Adanın kuzey kesimlerinde bir türk bölgesi, güney kesimlerde de bir rum bölgesi bulunacaktır. Böylece iki topluluk arasına fizikî bir ayrılık konulmuş olacak, yeni anlaşmazlıkların çıkması, kan dökülmesi önlenecektir. Her bölge kendi iç işlerinde bağımsız olacak, yalnız dış politika ve millî savunma konuları federal devlet tarafından yürütülecektir. Bu çözüm yolunun Adada büyük bir karışıklığa yol açacağı yolundaki iddialar da doğru değildir, çünki her iki topluluktan da yer değiştireceklerin sayısı 60 binin üzerinde olmayacaktır. Kaldı ki, güneydeki türklerin çoğu zaten çoktan yerinden yurdundan olmuş, kuzeye sığınmışlardır. Hattâ Kıbrıstan gelen haberlere bakılırsa, rumlar güneydeki türk topraklarında çift sürmeye bile başlamışlardır.

Kelin melhemi olsa

Türk hükümetinin bu kararlı tutumu karşısında Kıbrıs anlaşmazlığı Konseyin gündeminde bulunmadığı halde NATO Dışişleri Bakanlarım en çok düşündüren meselelerin başında gelmiştir. Bundan sonra Konseyi en fazla uğraştıran mesele, Teşkilâtın savunma politikasıdır. Fransanın NATO içindeki başına buyruk davranışı bir tarafa bırakılsa bile, Teşkilâtın askeri yapısı şu günlerde iki önemli tenkide uğramıştır. Bunların birincisi, NATO'nun askerî beyni sayılan ve Amerikan, İngiliz ve Fransız Genelkurmay başkanlarının temsilcilerinden kurulu devamlı komitenin Washington'da bulunmasıdır. Oysa, bilindiği gibi. NATO kumandanlığı Paristedir. Böyle olunca, ortaya, Teşkilâtın askeri yapısının beyniyle gövdesi birbirinden ayrıymış, gibi bir durum çıkmaktadır. NATO'nun askerî yapısına yöneltilen ikinci tenkit de, Batı Almanya ve İtalya gibi bazı ülkelerin subaylarında teşkilâtta gereği kadar görev verilmediğidir. Bu iki tenkit, Lahey toplantısında önemle gözden geçirilmiştir.

Lahey toplantısında önemle ele alınan bir başka savunma meselesi de, NATO içinde kurulacak karmaşık vurucu atom kuvvetidir. Hatırlarda olduğu üzere, Birleşik Amerika, General De Gaulle'ün Avrupa devletlerinin atom kuvvetinden yoksun bulunması konusundaki itirazlarını önlemek için, bundan bir süre önce ortaya bir karmaşık vurucu kuvvet fikrini artmıştı. Bu vurucu kuvvet Polaris füzeleri taşıyan atom denizaltılarından kurulu olacak ve her NATO üyesi bu denizaltılara asker verecekti. Fransa, bu füzeleri kullanmak kararının büyük anlaşmazlıklar yaratacağını ve kuvvetin etkisini ortadan

Nalıncı keseri

Dean Rusk

Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, Laheydeki NATO toplantısına, çantasında iki dosyayla gelmiştir. Şimdi, kendinizi sıkı tutunuz: Bu dosyaların biri Küba Dosyası, diğeri Vietnam dosyasıdır. Küba, gerçi Birleşik Devletlere iki adım mesafededir ama, nihayet Amerika kıtasındadır. Vietnam ise, Asyanın dip ucudur. Amerika, NATO'da bu konuların görüşülmesini istemektedir.

İşin doğrusu, bu konuların NATO' yu ilgilendirmediği değil, ilgilendirdiğidir. Türkiyenin nazarında NATO, bir bölge paktı olmakla beraber, büyük önemi dolayısıyla dünya seviyesinde bir bloktur. Zira Batı ile Doğunun münasebetlerinin, bir bakıma, tanziminde bu pakt bir rol oynamaktadır. Böyle olunca, bu münasebetleri etkileyen her konu NATO'yu şüphesiz ilgilendirir.

Peki, o ilgilendirir ama Kıbrıs ilgilendirmez mi? Kıbrıs, Akdenizde bir ada. Üstelik, NATO nun iki müttefiki bu yüzden birbirine girmiş vaziyette, Çantasında Küba ve Vietnam Dosyaları hazır olan ve bu konularda müttefiklerinden ne isteyeceğini gayet iyi bilen Amerika Kıbrıs hakkında hiç bir fikir, görüş ve teklif sahibi değildir! Pes dememek için insanın gerçekten kuvvetli bir iradesi olmak lâzımdır.

Amerikanın NATO'lu müttefiklerinden talebi, Kübanın blokusüne daha çok yardımcı olmalarıdır. Nitekim Fransanın bu memlekete elli lokomotif satması Washington'da hiddet doğurmuştur. Halbuki aynı Kübanın, bırakınız bütün batı dünyasını. Amerikanın bile güvenliğini tehdit etmediği Amerika Senatosunun Dış Münasebetler Komisyonu Başkanı Fulbright'ın açık ifadesidir. O halde? O halde, kendisi Kübaya değil. Rusyanın ta kendisine buğday satan, Kübadan değil, Rusyanın ta kendisinden krom alan Amerika bunu müttefiklerinden nasıl istiyebiliyor? Nitekim Fransa bu talebe omuz silkmiş, İngiltere taraftar olmadığını daha kapalı tarzda söylemiştir. Vietnama NATO 'luların yardımı bahsine gelince, Hollandanın nüktedan Dışişleri Bakanı Luns Vietnama o bölgede menfaatleri bulunan devletlerin yardım etmesi tavsiyesini yapmıştır. Gönül isterdi ki Türkiye Dışişleri Bakanı bu fırsattan faydalansın ve nihayet bir milletlerarası toplantıda bir Türkiye Dışişleri Bakanı ilgi çekici bir çıkış yapsın. Amerikanın Kıbrıs hakkında teklifi yok, Küba ve Vietnam hakkında var...

Amerika, liderlik görevini yapacaksa önce açıklık ve cesaret yolunu seçmeli, her davada bir fikir ve tutum sahibi olmak lüzumunu anlamalı-ittifaklara sahip çıkmalıdır. Kıbrısta silâhın patlamasından beş koca ay sonra hala amerikalı temsilcilerin "bir hal çaresi aramaya geldik", "Amerika henüz bir görüşe sahip değildir", "bizim bir teklifimiz yok" demeleri garip olmaktan da çıkmış ve alenen gülünç hale gelmiştir.

kaldıracağını ileri sürerek, fikri hemen reddetmiştir. Onun arkasından şimdi İngilterede de böyle bir vurucu kuvvete gerek olup olmadığı konusu tartışılıp durmaktadır ve yaklaşan seçimleri düşünerek, her iki siyasi parti de bu konuda kesin bir durum almaktan çekinmektedir. Görünüşe bakılırsa, bugünlerde, karmaşık vurucu kuvvet fikrini destekleyen bir Batı Almanya kalmıştır. Gerçi başlangıçta Türkiye ve Yunanistan da böyle bir kuvvetten yanaydılar ama, şimdi Kıbrıs onlar için herşeyden önce gelmektedir.

İleri sürülen bütün meselelerin önemine rağmen, Laheyde Birleşik Amerikayı en çok ilgilendiren konu, Küba olmuştur! Washington, uzun bir süredir. Batılı dostlarının Küba ile ticaret bağlarını kesmemesinden şikâyetçiydi. Dean Rusk Lahey toplantısında, Batılılardan Castro rejimini ayakta tutacak her türlü hareketten kaçınmalarını istemiştir. Ancak ne Fransa, ne de İngilterenin Kübayla ticaret gibi altın yumurta yumurtlayan bir tavuğu kesmeleri beklenebilir. Nitekim, Rusk'ın NATO üyelerinden bunu istediği gün İngiliz Parlâmentosunda konuşan Sir Alec Douglas-Home, hükümetinin Kübaya karşı izlediği ticaret politikasını değiştirmeyi düşünmediğini açıklayıvermiştir.

Kısaca, NATO bugün altından kalkamayacağı çetin güçlüklerle karşıkarşıyadır. Eğer bunları çözmekte başarı gösteremezse, zamanla bütün ittifakların uğradığı sonuçtan, dağılıp gitmekten kurtulamayacaktır.

Ziyaretçiler

Dinleyen adam

Bu hafta, Kıbrıs konusunda en azından « dostluk dışı» tutumu kendisini zaman zaman yanlış haberler vermek durumuna düşüren meşhur A. P. Ajansı, İstanbul mahreçli gene bir haber salladı: Senatör Fulbright «masrafı ve tazminatı ödenmek suretiyle" Kıbrıstaki türklerin bir başka yere, muhtemelen Türkiyeye nakledilmelerini Kıbrıs işinin hal çaresi olarak Türkiyeye teklif etmişti! Üstelik, bu haberi Ajansın becerikli muhabirine veren de «Türkiye Dışişleri Bakanlığı çevreleri»ydi.

Tabii haber Atinada ve Lefkoşede sevinçle karşılandı. Bu, rumların arayıp da bulamadıkları şeydi.

Senatör Fulbright Raymond A. Hare ile birlikte

Ziyaret ve ticaret

İşte, şimdi amerikalılar, resmen bu görüşe gelmişlerdi. Ama haber Ankarada pek hayret uyandırdı. Bir defa, Dışişleri Bakanlığının hiç bir çevresi becerikli muhabire böyle bir husustan bahsetmemişti. Bahsetmemişti, zira, Fulbright böyle bir teklif yapmamıştı. Amerikalıların üzüntüsünün bir başka sebebi daha oldu: Türkiyeye yapılacak en münasebetsiz teklifin bu olduğunu biliyorlardı ve artık böyle bir hal çaresini akıllarının ucundan geçilmiyorlardı. Bu tip bir teklifin bütün Türkiyeyi bir anda yerinden oynatacağını çoktan sezmişlerdi. Şimdi, hem de tamamiyle uydurma bir haber dolayısıyla türkler, amerikalıların sahiden böyle bir hal tarzını düşündüklerini sanacaklardı.

Haberi Dışişleri Bakanlığı ile Senatör Fulbright'ın kendisi, aşağı yukarı aynı zamanda tekzip ettiler. Ne böyle bir şey vardı, ne böyle bir şey konuşulmuştu, ne de Fulbright bir teklif yapmıştı.

Hakikaten Senatör, Türkiyede konuşmaktan çok dinledi.

Eniştem beni neden öptü?

Amerikan Senatosu Dış Münasebetler Komisyonu Başkanı J. William Fulbright'in ziyareti, Kıbrıs meselesi ile ilgili olarak bir nabız yoklaması mahiyetinde oldu. Başkan Johnson tarafından özel olarak görevlendirilen Fulbright, Esenboğaya ayak bastığı andan itibaren Başkentten ayrıldığı dakikaya kadar sık sık aynı kaçamak cümleyi tekrarladı :

«— Herhangi bir çözüm yolu, ya da teklif getirmedim. Türk Hükümetinin konu ile ilgili davranışlarını öğrenmeye geldim!»

Bu izah tarzını duyan çok kimse, «Allah, Allah! Türkiye bu konuda Fulbright'a, resmî amerikan görevlilerine şimdiye kadar söylemediği, onların bilmediği ne söyleyebilir?" diye düşünmekten kendini alamadı.

Aslında Başkan Johnson'un yaptığı bir gösteriydi. Amerikanın Kıbrısla ilgilenmediği konusunda ortaya çok haber atılmıştı ve bunlardan biri, üstelik, Amerikan Haberler Servisi tarafından yaratılmıştı. Amerika Kıbrıs gibi bir meseleyle ilgisiz! Bunun gülünçlüğü çabuk ortaya çıktı ve Amerikanın bu konuyla ilgilendiğini Başkan Johnson, kendisine has «spektaküler» tarzda göstermek istedi. Senatör Fulbright zaten Avrupaya gidiyordu. Başkan kendisinden Londra, Atina ve Ankaraya da uğramasını istedi.

Başkan Johnson'un özel jet uçaklarından biri ile Esenboğa Hava

Alanına inen Fulbright'in, etrafını saran gazetecilere söylediği ilk söz :

«— Bu, Türkiyeyi ilk ziyaretim değil. Daha önce, 1948 yılında Fulbright Bursu hakkında incelemelerde bulunmak üzere gelmiştim. O zaman bana gösterilmiş olan yakınlığı unutmadım» oldu.

Ama bu neşeli girişe rağmen, senatörün sinirli hali derhal belli oluyordu. İlk nezaket cümlelerinden sonra asıl önemli konuya, Kıbrıs meselesine geçildi ve soru yağmuru başladı. Gazeteciler soruyor, Fulbriğht te dudaklarının kenarına takılı titrek bir gülümseyişle bu soruları cevaplandırmaya çalışıyordu. Senatör, meselenin Birleşmiş Milletler tarafından ele alınmış olduğunu ve arabulucu Tuomioja'nın bir çözüm yolu bulacağını umduğunu söyledikten sonra :

«— Başkan Johnson ve Kongre, konuyla yakından ilgilenmekte, gereken önemi vermektedir. Ayrıca iki dostumuz, Türkiye ve Yunanistan arasında bir anlaşmazlık başgösterirse, buna da gereken önemi veririz» dedi.

Amerikanın Kıbrıs meselesine müdahale edip etmiyeceği yolundaki bir soruyu ise yuvarlak sözlerle geçiştirmeyi tercih etti :

«— İster Güney Asyada, ister Lâtin Amerikada ve ister Avrupada olsun yeni bir savaşın çıkmasına engel olmak istiyoruz.»

Ancak basın mensupları bu cevaplardan pek tatmin olmamışlardı. Amerikanın tutumu, NATO ile ilgili sorular birbirini takip etti. Fakat Fulbright'in cevapları pek değişmedi. Senatör, Amerikan Kongresinde beliren yeni eğilimlerden, İkinci Dünya Savaşından beri Amerikanın yaptığı yardımlardan, batılı dostların anlayış göstermediklerinden uzun uzun yakındı!

Fulbright, hiç bir şey söylemeden çok lâf etmek zorunda olan bir adamın sıkıntısı içindeydi. Bu hususu haftanın başlarında bir politikacı :

Fulbright konuşuyor
Geldim, gördüm, anladım!

Londra Konferansının hâlâ ilk kısmındayız!

Bugün Kıbrıs Meselesinde fiilen ve hukuken, Aralık Hâdiselerinden sonra toplanan Londra Konferansının ilk kısmında bulunuyoruz. Bu gerçeği göz önünde tutmak, atılacak adımların tayinini kolaylaştıracaktır.

Londra Konferansına Kıbrıs Anlaşmalarının üç teminatçı devleti, İngiltere ile Türkiye ve Yunanistan, bir de Adanın iki cemaati, rumlar ile türkler katılmışlardır. Konferansta iki kademeli bir hedef güdülmüştür: Kıbrısta barış, ve güvenliği kurmak, sonra da asıl çözüm yolunu böyle bir hava içinde aramak. Kıbrısta barış ve güvenliği kurmanın ilk mesele olduğu hiç bir zaman ve hiç kimse tarafından reddedilmemiştir.

Aralık Katliamından sonra Adada barış ve güvenliğin korunması bir zaruret olarak ortaya çıkınca bu iş evvelâ, teminatçı devletler adına İngiltereye bırakılmıştır. Fakat İngiltere kısa bir zaman içinde bunu sağlayamayacağını görmüş ve Londra Konferansıyla buna bir çare aranılmasını istemiştir. Londra Konferansında bir anglo-amerikan teklifi ortaya atılmıştır. Bu tekliflin istediği, ingiliz kuvvetlerinin görevini daha ziyade NATO devletlerine mensup, yani avrupalı, o olmazsa Commonwealth memleketlerinden birliklerin devralmasıydı. Amerika bu işte birinci derecede bir anlaştırıcı rolü oynayacak ve avrupalı bir ara bulucu seçilecekti.

Bu teklifi Makarios kabul etmemiştir. Makariosun red cevabı üzerine Adada barış ve güvenliğin kurulması işi muallâkta kalmıştır. Güvenlik Konseyine, Makariosun Birleşmiş Milletler Teşkilâtını konuya karıştırmak arzusuna boyun eğilerek gidilmiştir. Ama Güvenlik Konseyinden istenilen gene Londra Konferansında aranılan şey olmuştur: Adada barış ve güvenliğin teinini, ondan sonra çözüm yolunun taraflar arasında görüşülmesi.

Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Adaya gitmesi Makariosun talebidir. Şimdi Makarios bunların görevlerini yapmalarına, barış ve güvenliği sağlamalarına mani olmaktadır. Zira Makarios Londra Konferansının, Güvenlik Konseyinin açık arzusunun aksine, Kıbrısta barış ve güvenlik değil, kaba kuvvet kullanarak türk cemaatini rum hakimiyeti altına sokmak çabasında serbest el, serbest kol peşindedir. Bunu bulmayı ümit ettiği süre Birleşmiş Milletlerden bahsetmiştir, şimdi o taraftan ümidini kesince Sovyet Rusyaya dönmüştür. Orada da aradığını bulamayacaktır. Sovyet Rusya kendisine, Enosisin ilk fiili adımını atmak imkânını vermeyecek, veremeyecektir.

Görülüyor ki her şey dönüyor, dolaşıyor ve Londra Konferansının ikinci kademesine geçilmesi lüzumuna geliyor. Bu, ancak birinci kademenin bir nihayete ermesiyle kabil olacaktır. Birinci kademe nasıl nihayetlenecektir?. İngilizler "biz yapamıyoruz" dediler. Makarios amerikalılarla avrupalıları istemedi. Birleşmiş Milletler bugün âciz haldedirler, yarın onarın da "lanet olsun" demeleri sürpriz sayılmayacaktır. Türkiye ise bir "genocide" hâdisesinin daha fazla devamına müsaade etmeyecektir.

Her şeyin, barış ve güvenliği sağlamak için türk müdahalesine doğru gittiğini görmemek imkânı var mıdır?

«— Görüşmeleri yağlı güreşe benzetebilirsiniz. Her tutmak isteyişimizde Fulbright ellerimizden sıyrılıverdi» diyerek ifâde etti.

İlk sondaj

O gün, Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin amerikalı misafir şerefine Hariciye köşkünde bir yemek verdi ve ilk temaslar burada başladı. Yemekten önce aperetiflerini alırken bir aralık Senato Dışişleri Komisyonu Başkanı Hıfzı Oğuz Bekata ile Fulbright yalnız kalmışlardı. Bekata fırsatı kaçırmayarak sözü derhal Kıbrıs meselesine getirdi. İki politikacı bir köşeye çekilerek uzun uzun konuştular. Daha doğrusu Bekata konuştu, Fulbright dinledi.. Bekata konuşmasını seven bir kimsedir.

Bekata, meselenin milletlerarası münasebetler yönünden çok, olayların Türkiyede yaratmış olduğu tepkilerden bahsederek :

«— İmkânınız olsa da 30 milyon türkle konuşsanız ve bu sahadaki bütün düşüncelerimizi toplasanız» dedi.

Bekata, uzun sözlerini :

«— Ümid etmek istiyoruz ki, 30 milyon türkün ve onun gerçek mümessili TBMM nin bu müşterek duygu ve düşüncelerini böylece anlıyacak ve anlatacaksınız» diyerek bağladı.

Fulbright'in temenni niteliğinde de olsa bu sözlere bir cevap vermesi gerekiyordu. Tedirgin olmuşcasına koltuğunda kıpırdandı, bir süre söyliyeceği kelimeleri düşündü ve tam bir şeyler söylemek üzere ağzını açıyordu ki, içeriye Feridun Cemil Erkin girdi. İki politikacıyı yemeğe çağırarak, Fulbright'i içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtardı!

Uzun masada Fulbright ile Bekata karşı karşıya düşmüşlerdi. Senatörün sağında Faize Bekata, Bekatanın sağında ise Mrs. Fulbright oturuyorlardı. Yemekte daha çok genel konulardan, Senatörün seyahatinden bahsedildi, Yalnız Hıfzı Oğuz Bekata, mutlak amerikalı senatörün fikrini öğrenmek istiyordu, önce Mrs. Fulbright'in nabzını yokladı! Ama hiçbir cevap alamadı. Senatörün eşi politikadan hoşlanmadığını, üstelik hiç de ilgilenmediğini ileri sürerek konuyu Amerikaya, yeni dünyanın güzelliklerine getirdi ve Bekata ailesini evinde memnuniyetle misafir edebileceğini söyledi. Hıfzı Oğuz Bekata yılmamıştı. Bu kez de Fulbright'in yanında oturan eşinden, senatörün, Kıbrıs meselesi ile ilgili olarak ne düşündüğünü sormasını istedi. Fulbright bu soruya:

"— Başkan Johnson ve Kongre konuyla yakından ilgilenmektedir" diyerek cevap verdi.

Bekata ve Sükan
Aynı ses

Yemekten sonra, Bekata ile Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Nihat Erim başbaşa vererek Fulbright'i bir kere de TBMM deki parti gruplarıyla temas ettirmeyi düşündüler. Böylece Adadaki olaylarla ilgili olarak türk halkoyundaki reaksiyon daha net bir şekilde aksettirilmiş olacaktı. Fikir, Hükümet tarafından da yerinde görüldü. Bekata ve Erim görüşmenin hazırlıklarını yapmak üzere Köşkten ayrıldılar.

Türk Milletinin sesi

Senatör Fülbright'in TBMM deki siyasi parti grup temsilcileriyle yaptığı görüşme bir gerçeği göstermek bakımından son derece faydalı oldu. Gerek iktidar partisi ve gerekse muhalefet partilerinin sözcüleri, iç çekişmeler ne olursa olsun dış meselelerde 30 milyon türkün omuz omuza olduğunu ve bu dâvada türk milletinin, ırkdaşlarının haklarını korumak üzere kararlı bulunduğunu söylediler.

Parlamento binasının ikinci katında, Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu odasında yapılan toplantıya Fulbright, yanında yardımcıları Gordon King ve Pat Holt ile ABD Ankara Büyük Elçisi Raymond A. Hare olduğu halde gelmişti.

CHP'yi Hıfzı Oğuz Bekata, Nihat Erim, Turhan Feyzioglu, Selim Sarper ve Cihat Baban, AP'yi Faruk Sükan, Fethi Tevetoğlu, Erol Akçal, Saim Sarıgöllü, YTP'yi Mahmut Vural, MP'yi İsmail Hakkı Akdoğan, Tabii Senatörler grubunu da Ahmet Yıldız ile Selâhattin Özgür temsil ediyorlardı.

Görüşmeler saat tam 19 da başladı ve ilk sözü Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu adına Selim Sarper aldı.

Sarper, söze Kıbrıs olaylarının gelişimini anlatmakla başladı. Türkiye-Yunanistan münasebetlerinden, Yunanistan Başbakanının tutumundan yakındı. Hükümetin isteklerinin, türk milletinin temayülünün "asgarî ifadesi" olduğunu söyledi. Selim Sarper daha sonra, Türkiyenin, Ege Denizinde adalarının olmadığını ve hür dünya ile ancak güneyden temas kurabileceğini ifade ederek, Kıbrıstaki komünist tehlikesine işaret etti.

Sarper son olarak :

"— Taksim en iyi ve kesin hal çaresi olmakla beraber, Türkiyenin kabul edebileceği son Çözüm yolu federasyondur" dedi.

Sarperden sonra söz alan muha-

lefet partileri sözcüleri de ufak farklarla aynı şeyleri tekrar ettiler. Bu arada dikkati çeken husus, hemen hepsinin adeta ağız birliği etmişçesine Hükümeti desteklediklerini ifade etmeleri oldu. Hattâ AP adına konuşan Genel Başkan Yardımcısı Faruk Sükan daha da ileri giderek:

"— Sadece Hükümeti desteklemekle kalmıyoruz, üstelik daha aktif bir politika güdülmesini istiyoruz! Eğer iktidarda olsaydık, Zürih ve Londra anlaşmalarının 4. maddesinin teminatcı devletlere tanıdığı müdahale hakkımızı kullanarak Adaya çıkarma yapardık" dedi.

MP'li İsmail Hakkı Akdoğan ise MP'nin seçimlerde yapılan propaganda konuşmalarında Kıbrısın tamamını Türkiyeye ilhak formülünü benimsediğini, bu sebeple partisinin ancak asgari tez olarak Hükümet görüşünü desteklediğini söyledi.

YTP adına konuşan Mahmut Vural:

"— Bu konuda Hükümetle tamamen aynı fikirdeyiz. Hakka ve hukuka riayet eden bir millet olarak anlaşmaları açıkça çiğneyen Makariosa karşıyız" dedi.

Son olarak söz alan Tabii Senatör Ahmet Yıldız da Hükümeti desteklediklerini bildirdikten sonra, Adanın askeri önemini ve buradaki komünist tehlikesini anlatarak, son çözüm yolunun federasyon olduğunu söyledi.

Afiyet olsun!

Fulbright ve ekibi Meclisteki görüşmeden geç ve yorgun ayrıldılar. Gün dolmuş ve senatör öğrenebileceklerini öğrenmişti, Fulbright Amerika Büyük Elçiliğinde türk votkası bulunup bulunmadığını sordu. Vardı. Geçen defaki ziyaretinden türk votkasının tadı damağında kalmıştı. Hiç içki içmemek niyetiyle oturduğu koltuğunda büyük bardak içinde, buzla üç votka içti ve pek memnun kaldı.

Ertesi sabah, güneşin henüz ışıldadığı saatte kalktığında başında en ufak bir ağrı ve ağırlık yoktu. Uçağına binerken ise, çantasında dört küçük şişe duruyordu: Bu, nazik Mrs, Hare'in kendisine yol hediyesi olarak verdiği dört şişe türk votkasıydı.

A.F.

Fırtına başlıyor

Genel Merkezin çaldığı veto nağmelerinden tedirgin olarak geçen haftanın ortalarında Ankaraya gelen AP istanbul heyeti, 6 Mayıs

Kulağa Küpe

Bizim "batılı"lar arasında!

Falih Rıfkı Atayın Türkiyenin Batıdan ayrılmayacağına dair yazdığı başyazı ile Evliyaoğlu Gökhanın saçmalıklarını bir tutmağa çalışan bu garip yaratık —AKİS—, Atayın koskoca yazısından bir tek cümleyi çekip alarak ahkâm çıkarmağa çabalıyor!..

(Dünya-9 Mayıs 1964)

Meşhur beyanat üzerine gemi azıya alan maskeli sosyalistlerin, Türkiyeyi Batıdan ayırarak Sosyalist Rusyaya yaklaştırma gayretleri artmış ve bu cereyana karşı gösterdiğimiz tepkinin türk halkıyla entellektüelin hissiyatına tercüman olduğunu gören Falih Rıfkı Atay, neden sonra, bu konuda dümen suyumuza girmek zaruretini duyarak Yeni İstanbuldan bir iki kopya çekmişti. Öyle de olsa makbul sayılması, gereken bu hareket, sistemli Batı aleyhtarlarını, bu arada mahut AKİS dergisini büsbütün çileden çıkarttı.

(Yeni İstanbul-10 Mayıs 1964)

Çarşamba sabahı erkenden, Genel Merkez binasında, Gençlik Kollarının bulunduğu ikinci katta karargahı kurmuştu. Heyeti meydana getirenlerden Silivri İlçe Başkanı Akgün Silivrili, AP İstanbul teşkilâtı demek olan 19 ilçeyi; Osman Nuri Ulusoy, AP İstanbul İl İdare Heyetini; Sadık Serbest, İl Meclisindeki AP'lileri: Osman Özer de Belediye Meclisindeki partili arkadaşlarını temsil ediyorlardı. Üst katta yapılacak temsilciler meclisi toplantısında İstanbul Senato aday listesinin değiştirilmemesi için elden geleni yapmaya kararlı görünen bu dört kızgın adam, toplantıya katılacak milletvekili, senatör veya il başkanları ile fırsat buldukça konuşuyorlar, Nuri Eroğanın veya İstanbuldâ yoklamayı kazanan diğer bir adayın veto edilmesi halinde kopacak fırtınayı ve partinin bu yüzden uğrayacağı zararları izah etmeye çalışıyorlardı. İstanbul heyeti bir ara, «İsmen» Genel Başkan Ragıp Gümüşpala ve «fiili» Genel Başkan Saadettin Bilgiç ile de görüşme fırsatı buldu.

Heyet mensupları, Bilgiçin kendilerini dinliyecek yerde nasihate giriştiğini görünce, konuşmadan ümit olmadığını anladılar ve ikinci kattaki karargâhlarına çekilerek temsilciler meclisi toplantısını beklemeye koyuldular.

«Hatırlamıyorum reis beyefendi»

Aynı gün daha geç saatlerde, İstanbul heyeti karargâhının bir kat üstünde, temsilciler meclisinin birkaç dakika evvel aldığı kararın sonucu olarak belediyezedelikten başka adayzedelik sıfatını da kazanmış bulunan Nuri Eroğan :

«— Bana üç dakikalık konuşma hakkı tanıyın, sadece üç dakikacık.» diye yalvarıyordu.

13'e karşı 19 oyla veto edilmiş olan Erogan, yalvar yakar elde ettiği savunma hakkını gerçekten iyi kullandı. Kendisini, AP yi İstanbul Belediye Başkanlığından ettiği için veto etmişlerdi ama, İstanbul Belediye Başkan adaylığını isteyen kendisi değildi ki! Mümtaz Tarhan gibi, Süleyman Demirel gibi parlak şahsiyetler yanaşmayınca, kendisi, partinin teklifi üzerine aday olmayı kabul etmişti. Üstelik, Yüksek Seçim Kurulunun, kendisinin belediye başkanlığını iptal ederken dayandığı gerekçeyi kabul etmiyordu. Hem onun Denizcilik Bankasındaki işi memuriyet değildi ki!... Bütün bunların ötesinde, adaylığının niçin veto edildiğini bir türlü anlıyamıyordu! Yoklamalardan önce, Genel Başkan Gümüşpalaya, aday olmak istediğini söylemiş ve ondan, «bu işin çok iyi olacağı, darbeye uğramış bir arkadaşın onore edilmesi gerektiği, çok memnun olduğu» cevabını almıştı! Bu nasıl işti! Partinin Genel Başkanı, kendisine «Nuriciğim» diye hitap ederek adaylığını destekleyeceğini söylerken, adaylığı kazanınca refüze ediliyordu!

Eroganın bu açıklaması, temsilciler meclisi toplantısında bir an-

FETVA!

İzmirden gelen bir haber XX. Asrın ikinci yarısında ve devrimlerimizin kırkıncı yılında düşündürücüdür.

Eğede bazı müteşebbisler Avrupaya domuz ihraç etmek için harekete geçmişlerdir. Domuz Avrupada para etmektedir ve bizim için çok verimli bir döviz kaynağıdır. Piyasası dışarda hazır olduğu için bu müteşebbisler bir takım anlaşmaları kolaylıkla yapmışlar, bundan sonra bir takım faaliyete girişmişlerdir. Bölgede büyük capta domuz çiftlikleri kuracaklardır ve bunu adeta geniş bir ihracat dalımız haline getireceklerdir. Türkiyenin büyük derdinin, ihracat dallarının bir türlü bir kaç kalemi geçmemesi ve kör değneğini bellemiş gibi en sonda hep tütünle üzüme ve fındıkla incire kalmamız olduğu herkesin malûmudur.

Fakat Egede hemen bir şayia çıkmıştır: Domuz ticareti günahtır! Söylentiler o kadar çabuk ve öyle geniş sahada yayılmıştır ki buna heveslenenlere kötü kötü bakılmaya başlanmıştır. Müteşebbisler endişelenmişler ve kendileri böyle bir düşüncenin saçmalığını bizzat anlatmaya muktedir olamadıklarından müftülerden fetva istemişlerdir.

Müftüler buna bir kesin cevap verememişler hrıstiyana domuz satmanın günah sayılmaya kalkışılmasındaki gülünçlüğü açıkça ifade edememişlerdir. Bunun üzerine fetva Diyanet İşleri Başkanlığından talep edilmiştir.

Şimdi, eğer Başkanlık fetva verirse Türkiye bir yeni ihracat sahası bulacaktır.

Bu, Başkanlıktan istenilen tek fetva değildir. Bir başka iddia, bilindiği gibi, faizin haram olduğu, onun için bankalarla muamele yapılmaması gerektiği iddiasıdır. Bunun şampiyonlarının bulunduğu malûmdur ve bunlar bunu fütursuzca söyleyebilmektedirler, buna inanacak adam bulabilmektedirler. Diyanet İsleri Başkanlığına ciddi ciddi müracaat edilmekte ve bu konuda "gerçek"in ne olduğu sorulmaktadır.

Peki ama, ne olacak bunun sonu? Bir defa, banka faizi ile domuz ticaretinin bugün islâm dini tarafından yasak edilebileceğini düşünmek için islâm dinini kapkara, kopkoyu, hiç bir dünya görüşü bulunmayan, donmuş bir din sanmak lâzımdır. İslâm dini böyle bir din değildir. Hristiyan dini de böyle bir din değildir, aklı başında hiç bir büyük din böyle değildir. Bu tertip inançlar artık sadece Afrika kabilelerinin batıl itikatlarından ibarettir. Kaldı ki Afrika bile uyanmaktadır ve içinde yaşadığımız asrın şartlarına ve gerçeklerine ayak uydurmaktadır.

Bir din içinden gözü kapalı iddiacılar her zaman çıkabilir. Bunlara karşı o dinin yüksek makamları cesaretle, aydın fikirlerle ve bir felsefeyle vaziyet almalıdırlar. Hurafeleri ancak bu şekilde yenmek, katı kalıpları böyle kırmak kabildir. Bir din, nur felsefesinin küflü ellerine bırakılamaz. Bırakılırsa o dinin mensupları, mutlaka, başkasını bulamadıklarından ona kısmen kapılabilirler. Dışardan bakıldığında insana ancak şaşkınlık verecek olan "nur felsefesinin inanılmaz tesiri" aslında başkasının yokluğunun tepkisidir.

Bir kaç yıl önce Papalık, komünizme karşı dini en iyi silâh olarak ileri sürerken yepyeni bir "çalışan ve çalıştıran münasebetlerinde sosyal adalet" felsefesiyle ortaya çıkmıştır. Türk dostu Papa XXIII, Ciovanni'nin o ansiklikini okuyanların bir sosyalistin fikirlerini okuyormuş hissine kapılmaması imkânsızdır. Efendiye sadakatin ve onun verdiğiyle iktifa etmenin bir din icabı olduğunu Papa söyleseydi, bilhassa Lâtin Amerikanın halkı - o ansiklik en ziyade Lâtin Amerikanın dertli, sefil kütlelerine hitap etmekteydi - kendisine mutlaka yeni putlar arayacaktı.

Dünya değişirken bir avuç yobazın "istemezük" ünün bir devleti, bir memleketi ve bir milleti nereden alıp nereye getirerek bıraktığı hiç hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu gerçek, din büyüklerine önemli ödev yüklemektedir.

lık sükût yarattı. O sırada Gümüşpala toplantıda değil, alt kattaki odasında idi. Ancak Eroganın ithamının havayı tersine döndürebileceğini hisseden Genel Merkezciler derhal harekete geçtiler. Gümüşpalaya gidip, Eroganın söylediklerinin doğru olup olmadığını soracaklardı. Gidenler biraz sonra geri döndüler ve Gümüşpalanın Erogana cevap olarak şu şekilde konuştuğunu açıkladılar:

«— Ben Eroganın adaylığını öğrenince sadece, hayırlı olsun, dedim...»

Gençliğinde tüberküloz geçirmiş olan Erogan ruhi dengesini kaybetmişe benziyordu. Toplantı salonundan çıkarken Nurettin Bulaka :

«— Bu, son konuşmamdı!» deyince, durumun tehelikeli bir hal aldığı farkedildi.

Eroganın daha önce, «veto edildiği takdirde intihar edeceğini» bir kaç defa ağzından kaçırdığını hatırlayan Bulak, belediye ve adayzede İstanbul İl Başkanının yalnız bırakılmaması gerektiğine karar verdi. İstanbul milletvekili Mahmut Rıza Bertanın arabasını alelacele ödünç aldı, alt katta bekleyen İstanbul heyeti ile birlikte Eroganı İstanbula, kendi eliyle sağ salim ulaştırmak üzere yola çıktı.

Bir acayip vasiyetname

Gökhan Begciler, Eroganın geliş ve gidişini sıkı bir göz hapsine aldıktan sonra, hemen, ortalığı toz dumana katacak kolpanın üzerine mal bulmuş mağribi gibi atladılar. Bu, Eroganın giderayak yazıp masası üzerine bıraktığı bir mektuptu ve bunda da «Sizlere veda etmek fırsatını bulamıyorum. Beni affedin. Yazıhanemdeki eşyaları eşime verin. Bütün arkadaşlarım beni hayırla yâdetsinler. Allahaısmarladık, hakkınızı helâl edin» denilmekteydi.

Aynı gün saatlerin 16 yı gösterdiği sırada, Babıali yokuşunda sıralanmış büyüklü küçüklü bütün gazetelerin telefonları çalınmaya başladı ve kendisini AP İl Merkezinde görevli biri olarak tanıtan heyecanlı bir erkek sesi, İl Başkanı Nuri Eroganın bir mektup bırakarak ortadan kaybolduğunu ve bu kayboluşun büyük bir ihtimalle «intihar» olduğunu bildirdi. O andan itibaren de gazeteler seferber oldular, 477806 numaralı telefon durmaksızın çalıştı. Fakat telefona bir türlü cevap veren çıkmıyor, düdük uzun uzun çalıyordu. Eroğanlarda kimseler yoktu.

Gazeteler, Eroganın evinde ha-

beri ne doğrulayacak, ne de yalanlayacak herhangi bir ağız bulamayınca, bu defa gözlerini AP İstanbul İl Merkezine çevirdiler. İl Merkezi de bu konuda herhangi birşey bilmiyordu.

Nihayet Cumayı Cumartesiye bağlayan gece, saat 01.00 sularında Eroğanın telefonu cevap verdi. Kalın bir erkek sesi telefona çıktı ve Nuri Eroğan olduğunu söyledi. İntihar meselesi sözkonusu olduğunda, Eroğan, uzun uzun güldü ve :

«— Sizinle konuştuğuma göre, intihar etmiş olmama imkân yok! Demir gibiyim...» dedi.

Başkan Eroğanın «demir gibi» liği, ertesi günü yalnız Gökhan Beğin gazetesi Yeni İstanbulda yer aldı ve öbürleri, Başkanı, bıraktığı mektuba uygun bir yoldan bir güzel intihar ettirdiler.

Begciler, silahın geri tepeceğini anlamışlar ve derhal geriye çark etmişlerdi..

İşin içindeki iş

İstanbul, AP Genel Merkezince hayatî bir önem- taşıyordu ve başkanlığın CHP li Haşim İşcana kaptırılması, affedilmez bir suçtu. Bu İstanbul teşkilâtını —Genel Merkezdeki subaşlarını ele geçirdikleri gibi —bütünüyle ele geçirmek isteyen Gökhan Begciler için bulunmaz bir nimet sayıldı ve Eroğan aleyhine sistemli bir kampanya açılarak çalıştırılmaya başlandı.

İl Başkanı, koca bir ilin göz göre göre kazandığı Belediye seçimlerini rakip partiye kaptırmanın cezasını mutlaka çekmeliydi ve bu tezi savunan Begciler, her türlü tesire kapılarını ardına kadar açmış Genel Merkeze bunu büyük bir kolaylıkla kabul ettirdiler.

Begcilerin sevmediği adam

Begciler, İstanbul teşkilâtını elinde tutan ve ardı sıra sürüklemesini bilen Eroğanın senatör olmasını ve bu sıfatla Meclise girip Ankaralara gelmesini de istemiyorlardı: Suyun altına indirilmiş bir ölüm kalım mücadelesinde, Begciler, yeni bir hazırlığın arefesinde İstanbulda kendilerine kuvvetli bir zemin sağlamak yolundaki tek engel olan Eroganı yıpratmak ve ortadan kaldırmak peşindeydiler. Eroğan, Çatalca, Silivri, Yalova, Şile ve civar ilçe teşkilatlarınca şiddetle tutuluyordu, İstanbul içinde de durumu, son derece sağlamdı. Eroğanı yıpratmak, verdiği açıktan istifade etmek ve bunu ona karşı bir silâh olarak kullanmak, işin en kestirmesiydi. Begciler de bu yolu tuttular.

Yalnız unuttukları tek nokta, Eroğana karşı bir ikinci adamın henüz hazırlanmamış olduğuydu ve Eroğanın düşürülmesi, sadece ve sadece —Belediye seçimlerinde olduğu gibi— karşı partinin işine yarayacaktı.

«Dönüşü Olmayan Nehir»

Eroğan, İstanbula Ankara yenilgisinin şaşkınlığı içinde döndü. Otomobille Üsküdardan Kabataşa geçer geçmez doğruca İl Merkezine gitti. Veto haberi, Eroğan Ankaradan yola çıktığı saatlerde İstanbula ulaşmıştı bile. O yüzden İl Merkezindeki partililer Eroğana pek sokulmadılar, «şimdi sıkıntılıdır, adamı rahat bırakalım da kendine gelsin» deyip çevresinden uzaklaştılar. Eroğan hiç birşeyin farkında değildi ama, o sıralarda kendisine bağlı Çatalca, Silivri, Yalova ve Şile teşkilâtlarına haber ulaşmış ve teşkilat için için kaynamağa başlamıştı bile.

Akşama doğru çıkarılan intihar haberi, bu kaynamayı daha büyülttü ve kazan birdenbire taştı. Gece geç saatlerde bu ileri karakol görevindeki teşkilâtların Eroğancıları kamyonlara, otobüslere doluştukları gibi İl Merkezine gelip dayandılar ve İl Merkezi geceyarısından sonraki saatlere kadar bir anababa günü yaşadı.

Cuma ve Cumartesi günleri durum daha sakinleşmeye yüztuttu. Begciler taktik hatalarını anladılar ve meydandan bir miktar ricat ettiler. Üstelik, bu ricata Eroğan bizzat sebep olmuştu. Cuma günü gazetecilere pek seyrek görünen İl Başkanı, Cumartesi günü kendisine yâr bildiği bazı gazetecileri aradı, buldu ve :

«— Pazartesi günü, gerekli açıklamaları yapacağım. Konuşma sırası bundan sonra benimdir» dedi.

Fakat Pazartesi geldi geçti, Salı geldi geçti ve Eroğan ne konuştu, ne de gerekli açıklamalarını yaptı!

Şu anda kesinleşmiş bulunan AP İstanbul aday listesinin en üst sıralarında yer alan ve adı bazı dedikodulara karışmış olan Avukat Erdoğan Adalının da Eroğan gibi veto edilmeye bir adım yaklaşmışken kıl payı ile kurtulduğunu bilenler Dikmenin öfkesinin sebebini pek iyi anlamaktadırlar.

D I Ş   G E Z i L E R

Türk gazetecileri Kudüste hudut bölgesinde
İki âlemin ortasında

israil

İki yüzlü ayna

*Yazı İşleri Müdürümüz Kurtul Altuğ bundan **bir** müddet evvel İsrail Hükümetinin ve Air France Şirketinin müş tereken tertipledikleri bir İsrail gezisi yapmıştır. Arkadaşımız bu, 16 yıla sığan çöl mucizesini yakınen izlemiş ve ba şarının sırrını, bizzat İsraili yapamlardan dinlemiştir. Kurtul Altuğ tarafından kaleme alınan aşağıdaki yazı müşterek hiç bir tarafı bulunmayan ve dünyanın dört bir tarafına yayılmış bulunan Yahudilerin" "meramın elinden hiç bir şey kurtulmaz" sloganı etrafında birleşerek neler yaptıklarını anlatmaktadır. Şüphe yok ki İsrail kalkınmasından alacağımız pek çok ibret dersi vardır...*

Küçük kız yedi yaşlarında ya var ya yoktu. Evvelâ ellerini göğe kaldırdı, sonra birden ihtilâçla öne doğru kıvrıldı.

Tarihi kilisenin mazgal deliklerinin bulunduğu alt mahzenin bir yerine bir davul, bir akordeon, bir saksafon yerleştirilmişti. Hepsi âmâ müzisyenler uhrevi, fakat hareketli bir hava çalıyorlardı. Küçük kız bu ritme ayak uyduruyordu. Uzun, siyah çoraplar giymişti; başında, kumral saçlarını tutan bir siyah bant vardı. Müzik süratlendikçe kızın hareketleri hızlandı ve etrafında bir çember teşekkül etti. İtinasız kılıklı genç kadın ve kızlar hep birden müziğe uydular, çılgın bir âyin başladı.

Hâdise, Kudüsün mukaddes tepesi Siyonda cereyan ediyordu. Siyon bir bakıma siyonizmin doğup geliştiği bölgedir. Tepenin tam üzerinde muazzam bir kilise vardır. Kilise, rivayete göre, İnsanın arkadaşlarıyla birlikte son yemeğini yediği bir mağaranın üzerine inşa edilmiştir. Ayni bölgede Hazreti Süleymanın mezarı da bulunmaktadır.

Nisan ayının 29. günü. Siyon tepesinde İsanın son yemeğini yediği ve sonra ihanete uğradığı mağarada yapılan âyinin bir başka mânası vardı. O gün İsrailde, sayıları artık birkaç bin civarında bulunan Hasidün mensupları, asırlarca önce romalılara karşı kıyama girişen Simon Baryohainin hatırasını anıyorlardı. Bu uzamış zü lüflerinin uçlarına birer kurdelâ bağlanmış mümin grup, bugün modern İsrailin suratında bir yama gibi sırıtmaktadır. Bunların mahalleleri ayrıdır, giyinişleri, yaşayışları ayrıdır. O kadar ki, devlet anlayışları bile ayrıdır.

Siyon tepesindeki âyinin çılgınca ve Yirminci yüzyılın ölçüleri içinde vahşice devam ettiği bir sırada Kudüs-teki muazzam Üniversite sitesinin Türkoloji bölümünde bir genç profesör pırıl pırıl traşlı son derece giyimli gençlere ders veriyordu.

İsrail Dışişleri Bakanlığının bir Genel Müdürü, Hasidün mensupları

Harikulâde New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.'ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarına kıyasla daha çok transatlantik jet seferi yapan PanAm, Fuarın resmi müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize âmade kılar.

PanAm'ın temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizde %21 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca Amerika *dahilinde* de sizler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödiyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerikada sadece $ 6 karşılığında (yemek için günde $ 6 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görülür: Yalnız PanAm 15 A. B. D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız sefer yapar. Amerikaya New York'dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bir şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilâve ücret ödemeden* 20 şehir görebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon ve Fuar hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

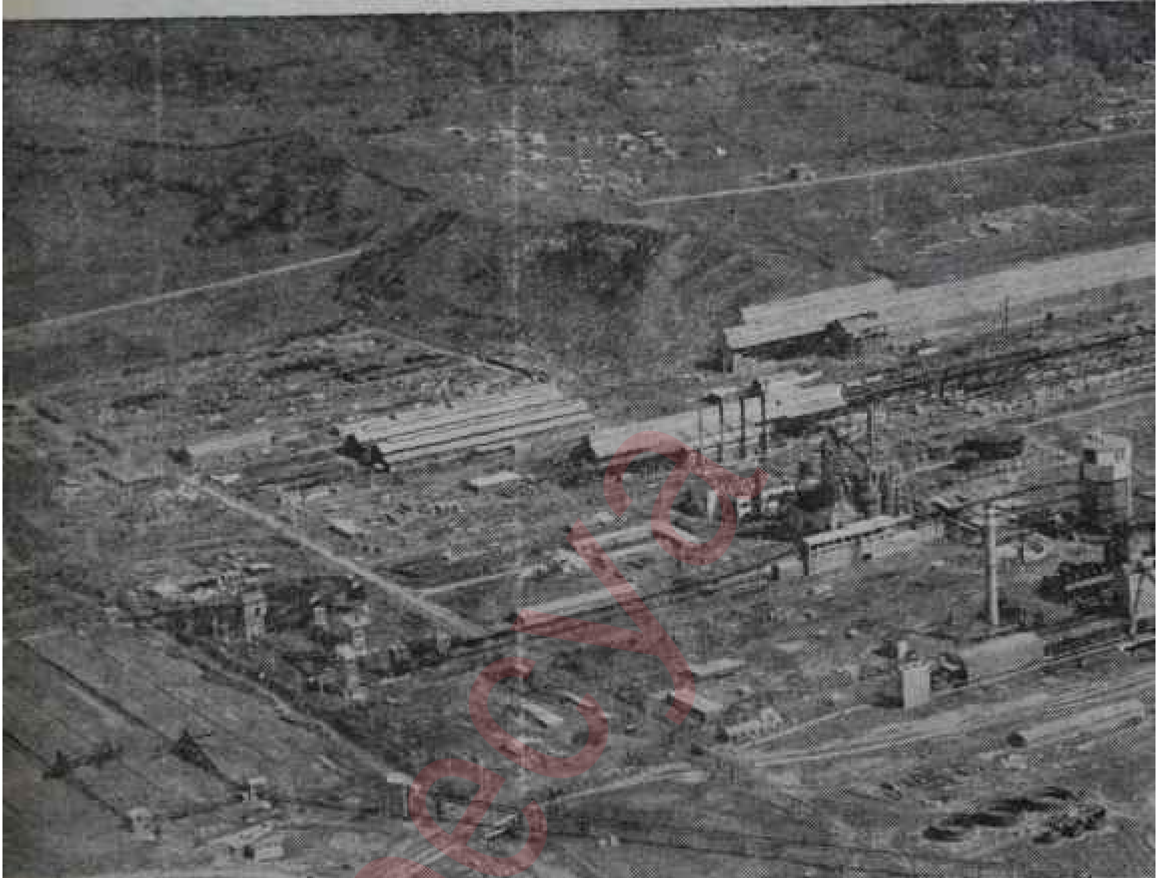
İstanbul : Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara : Atatürk Blv. 53, Tel.: 12 11 20
İzmir : İzmir Palas Oteli, Tel.: 33 1 00
Adana : Agba Oteli, Tel.: 22 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

PAN AM

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Lâtin Amerikada Birinci... Dünya Turunda Birinci...

İŞTE B

Yatırım için çeşitli sahalar bulunabilir... Fakat yılların emeği tasarruflarınız için en isabetli yatırım ne olabilir ?

Kuvvetli ve sağlam şirketlerin yüksek temettü getiren ve zamanla kıymeti artabilecek olan hisse senetleri, tasarrufları için yatırım sahası arıyanlara en isabetli yoldur.

Bugüne kadar satılmış bulunan 100.000'-den fazla Ereğli Hisse Senedine sahip vatandaşımız, Ereğli'nin birer hissedarı olarak - daha Fabrika tesisleri faaliyete geçmemiş olduğu halde - brüt % 6 temettü almaktadırlar.

İşte bunlar, müşterek ve toplu yatırım faaliyetine katılmanın faydalarını gören ve paralarına, sağlam ve kârlı yatırım arıyan insanlardır.

REĞLİ
IR VE ÇELİK

EREĞLİ...

Ellerindeki mahdut para ile, münferiden devamlı gelir temin etmenin müşküllerini takdir eden bu şahıslar, ihtiyarlıklarında ve emekliliklerinde devamlı gelir sağlamak, çocuklarının tahsil ve istikbalini temin etmek, seyahat veya acil ihtiyaçlarını karşılamak için demir ve çelik kadar sağlam olan **EREĞLİ HİSSE SENETLERİNE** sahip olmuşlardır.

İstanbul Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsasına kayıtlı bulunan ve beheri 500 lira olan Ereğli Hisse Senetlerinden alarak hayatta ender rastlanan **BU FIRSATTAN SİZ DE İSTİFADE EDİNİZ.** Ereğli Hisse Senetleri bütün banka şubelerinde, İstanbul Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsasında, Ankarada İzmir Caddesindeki Şirket Merkezi ile İstanbul Tünel Caddesi, Kut Han Kat 6'daki Şirket Bürosunda satılmaktadır.

EREĞLİ DEMİR ve ÇELİK FABRİKALARI T. A. Ş.
İzmir Caddesi No. 18, Ankara

Ereğli Hisse Senetlerinden satın almak suretiyle Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. 'ne yatırımda bulunmayı düşünüyorum. Bu hususta kat'i bir karar almadan önce adresime mufassal bilgi göndermenizi rica ederim.

İsim ve Soyadı : ____________________

Meslek : ____________________

Adres : ____________________

Manasız bir durum

Eski İktidarın dış politikasındaki manasızlıklar ve ala-turkalık bizi İsraille münasebetlerimizde garip bir vaziyet içinde bırakmıştır. Menderesin "Arap Politikası", bir ara bütün başarı şansını araplara şirin görünmede aramıştır. Menderes "arap" tâbirinden, dostu Nuri Sait Paşayı anladığı için bu sevimsiz şahsiyetin etrafında kristalleşen "Arap Politikası" nın tek fiili neticesi bize karşı artan bir arap düşmanlığı ve antipatisi olmuştur. Araplarla bütün batılı memleketlerin kurdukları tarzda, tamamile mütekabiliyet esasına dayanan bir haysiyetli ve ağır başlı münasebet kurulacak yerde cıvık bir tutum takınılınca bundan, dış politikamızın heyeti umumiyesi zarar görmüştür.

Türkiye, İsraille diplomatik münasebetlerini kesmemiştir. Hele Türkiye, İsraili tanımaktan tabiidir ki vazgeçmemiştir. Ama, araplara gösteriş olsun diye Büyük Elçilik olan temsilciliğimizde bir maslahatgüzar bırakılmış ve iki taraf Büyük Elçilerini, bizim talebimizle geri almışlardır.

Neden?

Bunun ne fiili, ne hukuki bir izah yolu vardır. Tek gerçekçi izah, arapları memnun etme gayretimizden ibarettir. Bir de, o tarihteki arap dostlarımızın arap dünyası içindeki mevkilerini kuvvetlendirmek çabası.. Halbuki ne araplar böyle yarım bir tedbirden memnun olmuşlardır, ne de o tarihteki arap dostlarımız arap dünyasında bir prestij kazanmışlardır.

Bugün, bilhassa vakur bir dış politikayı benimseme yolunda olduğumuz bir sırada İsraille münasebetlerimizi normal şekle sokmak ilk yapılacak işlerden biridir. Türkiye buna bir süre önce karar vermiştir. Fakat bazı batılı müttefiklerimiz, kendi arap politikalarını göz önünde bulundurarak bize biraz beklememizi tavsiye etmişlerdir.

Arapların politikası, müttefiklerimizin arap politikası...

Peki bu arada, bizim kendi politikamız, türk politikası ne olacak?..

Sonra, lütfen söylemeli: Bir devletle diplomatik münasebetin var. Münasebetin Büyük Elçilik seviyesinde. Sen oraya bir Büyük Elçi gönderemiyorsun! Kim kızacak diye? Makariosun silâh tacirleri... Akıl mıdır, bu!

Dışişleri Bakanlığı bütün işlerini bir kenara bırakmalı ve önce bu haysiyet kırıcı durumu düzeltmelidir. Bu, yeni yolumuzda bir ilk adım olacaktır.

hakkında sorulan bir suali şöyle cevaplandırdı:

"— Biz onları kendi hallerine terkettik. Onlar 600 yıl evvelki havayı çalıyorlar, biz ise zamanı boş geçirmemek için dakikaları bile değerlendirmeğe çalışıyoruz. Onlar âyinlerini yapsınlar, biz işimize bakarız."

16 yıl gibi insan ömrü için hiç de uzun sayılmayacak bir süre içinde çöl de mucize yaratan İsrailin işte iki cephesi...

Geçen ay içinde Kudüste King David Otelinin bir odasında bir basın toplantısı yapan Türkiye Köy İşleri Bakanı Dr. Lebit Yurdoğlu, bilhassa bu konuya değinerek şöyle dedi:

"— Biz türkler, sizin tecrübelerinizden, yaptıklarınızdan çok şey öğrendik. Ama lütfen siz de bizim insancıl davranışlarımızdan örnek alın".

Çölde bir ışık

Bugün İsrail, apayrı bölgelerde yaşamış, inanışları ayrı yaşayışları ayrı, hatta dilleri bile ayrı yahudi gruplarını bir araya toplamanın, onları bir amaç etrafında birleştirebilmenin haklı gururu içindedir.

Geçen ayın sonunda İsrail Hükümetinin davetlisi olarak evvelâ Türkiye Köy İşleri Bakanı Dr. Lebit Yurdoğlu, sonra da dört türk gazetecisi İsraili ziyaret ettiler. Gazetecilerin ilk götürüldükleri köy. Geva Karmel adlı bir moşavdı. Moşav İsrailin nevi sahsına münhasır bir köy tipidir. Moşavlarda toprak millîdir ama, Yahudi Ajansı tarafından muhaceretleri temin edilen yahudilere cüzi bir para ile kiralanmıştır. Moşavlarda her şey köy idaresinin kontrolü altındadır. Geva Karmel, "Karmel dağının tepeleri" anlamını taşımaktadır ve bir türk köyüdür. İsrailde bir başka çeşit köy tipi de kibutzlardır. Kibutzlar rusların kolhoz teşkilâtına benzemektedir ve

Gazeteciler Hayfada
Dostluk ziyareti

devletin kontrolü altındadır.

Türk gazetecilerini, köyün girişinde, temiz bir İstanbul türkçesi konuşan Elimelah Moşe karşıladı. Son derece heyecanlıydı. Belli ki eski vatanına karşı bir özlemi vardı. Misafirler, Köy idare Kurulunun odasına alındılar. Köy odası sade döşenmişti. Duvarı bir kitaplık kaplamıştı, ama kitaplığın içi boştu. Biraz sonra moşavda yaşayan, köylüler göründüler. Geva Karmelde, yaşayan yahudilerin hemen hepsi, Türkiyenin muhtelif yerlerinden gelmiş ve yeni vatanlarına intibak etmişlerdir. Ama hâlâ Türkiyeye olan bağları devam etmektedir. Elimelah Moşe 45 yaşlarında vardı. İbraniceyi muhacir olarak Ankaradan geldikten sonra öğrenmişti. Elimelah Moşenin ilk sözü şu oldu:

"— Memleketten ne haber?"

Sonra arkadaşlarını tanıttı. Odada bulunanlardan biri, Köy İdare Kurulunun Genel Sekreteriydi. Köy İdare Heyetlerinde iki sekreter bulunmaktadır. Bunlardan biri dış işleri, diğeri ise iç işleri tedvir eder. Kurullar tam manasıyla demokratik usulle seçilmektedirler.

Elimelah Moşe:

"— Geva Karmelde biz, 79 aile, toprakla uğraşırız. Her ev sahibinin yanında 18 dönümlük tarlası vardır. 10 aile de işçi olarak çalışmaktadır" dedi.

Dikkati çeken hususlardan, biri de budur: İsrailde toprağa bağlı köylüler ve toprakta çalışan işçiler ayrı hayat şartları içinde yaşamaktadırlar. Evleri bile ayrı biçimdedir. Ama İsrailde istismar, ağalık, yarıcılık gibi müessese seler yoktur. Zira moşavın gelirlerini Köy İdaresi tanzim etmektedir.

Geva Karmel 1949 da kurulmuştur. Yani İsrallin devlet olarak kurulmasından tam bir yıl sonra Buna rağmen büyük bir gelişme göstermiştir. Bunu bir köylü şöyle izah etti:

"— Biz buraya geldiğimizde buraları çöldü. Devlet bize bu bölgeyi, Yahudi Ajansı ise gerekli imkanı verdi. Biz de çalıştık ve gördüğünüz moşavı kurduk. Şimdi bizden sonra gelecekler daha iyi şartlar içinde yaşayacaklar".

Hakikat de budur. Geva Karmelde her evde buzdolabı, gazla çalışan fırın, gömme banyo, su, elektrik vardır.

Çöldeki mucizenin sırrı, insan emeği üzerine bina edilmiştir. Devlet, toprak mülkiyetine bile müsaade etmediği halde, İsrailde güleç yüzlü insanlar hergün sabahtan akşama kadar çalışmakta ve hiç değilse yılda asgari 5-6 bin İsrail lirası kazanmaktadır. Elimelah Moşe bu konuda şöyle dedi:

"— Bu, asgari kazançtır. Eğer bir köylü bunu sağlayamazsa biz evvelâ kendisine yardıma koşarız. Olur a, belki hastadır, belki gücü yetmiyordur. Ama tembelliği belli olunca Köy İdare Kurulu karar alır ve onu başka sahaya iter Burada, ancak çalışanlara ekmek vardır. Üstelik, herkesin çiftçi olması da şart değildir."

Sembolik olarak yılda 20 kuruşa kiralanan topraktan alınan ürün gene Köy İdaresine bağlı tâli komiteler eliyle kooperatiflere gönderilmektedir. Yani çiftçi istihsali yaptıktan sonra malına pazar aramakla uğraşmamaktadır. Bu işi yapan talî komiteler en geç bir hafta içinde çiftçiye parasını takdim etmektedirler.

Kredi problemi

İsrailde kredi müessesesi de bir başka manzara arzetmektedir. Her muhacir, İsraile adımını atar atmaz, kendisine Yahudi Ajansı tarafından 12-13 bin İsrail lirası kredi verilmektedir. Muhacir bu krediyi almakta, bölgesine yollanmaktadır Bu, onun yerleşme masrafları karşılığıdır. Bundan sonra devlet işe el atmaktadır Gaye evvela fertlerin, sonra da moşavların gelişmesi olduğuna göre, üç tip kredi çalışmağa başlar:

a) Ölü krediler: Bu krediler 40 yıl sürelidir İlk 10 yıl hiç para ödenmez. Krediye muhatap, köylünün kendisidir.

Yurdoğlu ve türk gazetecileri King David otelinde
Öğrenmek için...

b) Banka Kredileri: Bu krediler tercihan işçi ve köy bankalarından alınır. % 3-4 den % 9 a kadar faizlidir. Bu krediler daha ziyade toprağı büyütmek ve sosyal şartları iyi hale getirmek için talep edilir. Muhatabı ise Köy idare Kurullarıdır. Yani, moşavın kendisidir.

c) Son kredi şekli ise, günlük kredilerdir. Şahıslar, evvelce hazırlanmış plâna göre kredi talep ederler. Kredi gene köye verilir. Köyün hazırladığı plân ile Devletin hazırladığı plân, mutabakat halinde olduğundan, hiç aksama olmaz. Kredi, mahallinde kullanılır. Zaten İsrailde Devlet Plânı hazırlanmazdan evvel köy plânlaması yapılır ve büyük çapta plân bundan sonra hazırlanır.

Moşav tipi köylerin vergi problemi ise şöyle halledilmiştir: Her yıl sonunda İdare Kurulu bütçesini yapmakta ve Genel Kurula tasdik ettirmektedir. Bu bütçeye göre köyün geliri belli olmuştur Bu, devletin vergi matrahına göre vergiye tâbi olur, Ancak ilk beş yıl köylü vergiden muaf tutulmaktadır.

Atatürk sevgisi

Elimelah Moşe, türk gazetecilerine bir sürprizi olduğunu söyledi ve sözlerini bağladı. Hep birlikte kalkıldı ve otomobille iki kilometre mesafede bir ormana gidildi. Otomobilden inilir inilmez. Elimelah Moşe, bir taş anıtın önünde durdu Taşın üzerine bir mermer konulmuş ve üzerine türkçe "Atatürk Ormanı" İbaresi kazılmıştı. Elimelah Moşe, heyecandan yaşarmış gözlerini önüne indirerek şöyle dedi :

"— Şimdi sizden, büyük kurtarıcımız, aziz Atatürkün mânevi huzurunda bir dakikalık bir sükûtta bulunmanızı rica ediyorum."

İhtiram sükûtunu müteakip tekrar konuştu :

"— Bu ormanı biz Türkiyeden gelen yahudiler yaptık. Bu orman tam 12 yılda bu hale geldi. Her gelen türke bir ağaç diktirmek gibi bir de âdetimiz var."

Çölün orta yerinde, sarp kayalıklara kadar uzanan gepgeniş bir arazi yemyeşil çam ağaçlarıyla süslenmişti. Ormanın başlangıcında yeni dikilmiş fidanlar bulunmaktaydı. Elimelah Moşe, bu yeni fidanların Dr. Yurdoğlu tarafından dikildiğini söyledi ve bir tasavvurlarından bahsetti:

"— Şimdi büyük bir arzumuz var, Allah izin verirse onu da gerçekleştireceğiz Bu arzumuz, bu ormanın ortasına aziz Atatürkün bir heykelini dikmektir. Ama ne var ki, buradaki ticaniler de Türkiyedeki ticanilerden farklı değil! Fakat çalışacağız ve bu arzumuzu da gerçekleştireceğiz"

İsrailde hiç insan heykeli yoktur. Zira Musevi dini heykel dikmeği men etmektedir. Nitekim, mevcut bütün heykeller abstredir.

Geva Karmel yöneticileri, gazetecileri yarı yola kadar geçirdiler ve işlerinin başına döndüler. Tek bir arzuları vardı: Türkiyeden haber alabil-

mek!.. Hâlâ, doğup büyüdükleri topraklara bağlıydılar.

Hudutsuz bir ülke

İsrail, coğrafi şartları bakımından dört bir tarafı araplarla çevrili bir ülkedir. Öyle ki, bağımsızlık mücadelesi davam ederken birden mütareke yapmak gerekmiş ve iki tarafın ordularının bulunduğu bölge hudut olup çıkmıştır. Şimdi deniz seviyesinden 280 metre aşağıda bulunan Taberiye golünün bir kıyısı İsrailde, bir kıyısı Suriye topraklarındadır. Aradaki mesafe ise 1 kilometreyi bile bulmamaktadır. Nitekim şakacı israilliler, arada sırada arapların karşı sahilden gönderdikleri top mermilerini düştükleri yerlerde bırakmışlardır.

Kudüste ise durum daha ilginçtir. Şehir âdeta ikiye ayrılmış gibidir. Şehrin bir tarafında Siyon tepesi ve onun tam karşısında Hazreti Ömer Camii ile Ürdün toprakları bulunmaktadır. Aradaki mesafe ise tüfek menzilidir. İsrailliler bu asap bozucu ha--a içinde işleriyle meşgul olmakta ve hiç umursamaz görünmektedirler. Her üç yılda bir, iki tarafın mevzilerindeki genç askerlerin evvelâ sözle, sonra el hareketleriyle birbirlerini tahrik ettikleri, sonra da silâhların patlamağa başladığı görülmektedir. Bereket, bu hâl kısa sürmektedir. İsrailli şuna inanmaktadır: "Ben kuvvetli olduğum müddetçe arabın bana hücuma cesareti olamaz. Zira ona her zaman dayak atabilirim. O, benim zayıf düşmemi bekliyor. Öyleyse ben ona bu fırsatı vermeyecek ve ikibin yıllık mazisi olan bu devleti daha çok kalkındıracağım."

Nitekim bu arzu, bugün kuvveden fiile çıkmış bulunmaktadır. İsrailde bağlayıcı unsur hiç bir zaman din değildir. O derece ki, genç israilli artık hurafelere karşı bile mücadeleye girişmiştir. İsrailde bağlayıcı unsur, yahudinin çektiği ıstıraptır.

Kudüste bir tepe üzerine inşa edilmiş bulunan Memorial Building - Hatırlama Anıtı-bunun en tipik misâlidir. Hatırlama Anıtı içinde - ki bu anıt bir mezarı andırmaktadır - almanların muhtelif kamplarda imha ettikleri yahudilere ait plâkalar vardır. Plâkalar mermer bir zemin üzerine konulmuştur. Anıtın bir yerinde devamlı yanan bir ateş mevcuttur. Bu, israillinin sönmeyen yükselme azminin sembolüdür. İsrail, araplarla olan mücadelesini bu azmine borçludur. Kudüs ile Tel-Aviv arasındaki yol üzerindeki bir geçitten geçenler, yol boyunca bırakılmış otomobil enkazlarına rastlayacaklardır. Her enkazın üzerinde bir çelenk görülebilir. Bu vadide israilliler, bağımsızlık savaşları sırasında tam 8 bin ölü vermişlerdir. Kudüsü almak için bu geçiti aşmak gerekiyordu. Fakat tepeler arapların hakimiyetindeydi. İsraillilerin elinde silâh ve zırhlı araba yoktu. Fakat kamyonları saçlarla örttüler ve geçiti aşmağa gayret ettiler. Yollarda bırakılan zırhlı otomobil enkazları işte bu hatırayı taze tutmak için bulunmaktadır.

İsrailde bugün hür ve müreffeh bir halk yaşamaktadır. Ama bu netice çok kan ve çok gözyaşına mal olmuştur. Israil Hükümetinin bir yetkilisi bu konuda türk gazetecilerine şöyle dedi:

"— Bu topraklarda yaşayan herkesin bu topraklarda hakkı vardır. Herkes kan döktü. Hem de hangi şartlar altında!.. Dünyanın dört bir tarafından akın akın gelen yahudilerin müşterek bir lisanları bile yoktu. Askeri cepheye sürmek şöyle dursun, ateş emri vermek bile imkânsızdı. Zira emir hangi lisanda verilecekti?"

Turizm

İsrail, iktisadi bakımdan dev adımlarla ilerlerken turizmi de ihmâl etmemiştir. Çölün, Hayfa sahil mıntıkası hariç, görülecek turistik bir yanı yoktu. Ama açıkgöz israilli bunu da halletmesini bildi. Dünyanın dört bir yanında yerleşmiş bulunan zengin yahudiyi memlekete yardıma çağırdı. Modern şehirler inşa etti. Lüks oteller kurdu. "Kazık atma sistemi" ni ortadan kaldırdı ve mukaddes topraklarıı yabancının paracıklarını bırakabileceği seviyeye getirdi. Şimdi İsrailin herhangi bir şehrinde, her seviyede insanın kalabilceği son derece lüks oteller bulunmaktadır. Zaten İsrail Devletinin her yıl açıkla kapanan bütçesinin yamalarından biri de bu gizli gelirlerdir. İsrail Hükümeti her yıl milyarlarca liralık tahvil çıkartmakta ve bunu dünyanın dört bir yanında bulunan yahudilere satmaktadır. Milyoner yahudi ise bu tahvillerle İsraile gelmekte ve istediği otelde yatmakta, istediği gibi gezmekte ve tahvilini kullanmaktadır. Böylece İsrail Hükümetinin kasasına da bol miktarda para girmektedir. Her yahudi bir iş adamı olduğuna göre, memleketin en mühim meselesi de iktisadî kalkınma davasıdır. Bu bakımdan en büyük iş, İsrailin Maliye Bakanına düşmektedir. Denilebilir ki, İsailin en dolu adamı da Maliye Bakanıdır. Bakan, günün bütün saatlerinde doludur. O kadar ki, geçenlerde iş adamı Vehpi Koç İsraile bir iş anlaşması için gitmiş ve Maliye Bakanı ile ancak beş dakika konuşmak imkânına sahip olabilmiştir. Bakan Tel Avivden uzakta oturmakta ve randevularının çoğunu otomobiliyle gelirken yollarda karşılayabilmektedir.

Bugün İsrailin en mühim konusu, atom bombası değildir. Yıldızlararası savaş da değildir. İsrailin en mühim konusu sudur! Araplar Şeria nehrini keseliden beri, İsrailde su sıkıntısı çekilmektedir. Bir yetkili bu konuda şöyle dedi :

"— Şimdi deniz suyundan saf su elde etmek için çalışmalar yapıyoruz. Eğer bu meseleyi de halledersek, büyük bir yükten kurtulacağız."

Ayni yetkili,' "Savaştan, araplardan korkmuyor musunuz? Bir hazırlığınız var mı?" şeklindeki suali de şöyle cevaplandırdı:

"— Hiç kimseden korkmuyoruz. Sulh içinde yaşamak istiyoruz. Kimseye, hattâ alınanlara bile kinimiz yok. Ama bizim yaşamamıza engel olmağa kim kalkarsa, mücadeleye hazırız. Bu topraklarda yaşayan insanlar çok çektiler. Onların da bir vatana sahip olmağa hakları var. Bir saldırı halinde İsrailin her köşesinde yediden yetmişe herkes silâhlanacaktır. Ya yaşayacağız, ya yok olacağız."

İşte israil mucizesinin sırrı galiba budur!

SOSYAL HAYAT

Aşk

Gençlik eğleniyor

(Kapaktaki mesele)

7 Ocak 1964 Salı günü saat 15 sularında, Kavaklıderede "B" sokağının köşesini dönenler, bir an, oldukları yerde durakaldılar. Gördükleri manzara inanılır gibi değildi. Önünde küçük bir bahçesi bulunan üç katlı yeşil apartımanın birinci katından önce bir bağrışma duyulmuş ve birden açılan camlardan, gençler; pıtır pıtır, sokağa atlamaya başlamışlardı. 14-20 yaş arasında, kız, oğlan, onbeş kişi kadar varlardı. Ürkmüş görünüyorlardı. Gene de birbirlerini beklediler. Bu arada, birkaç erkeğin kızlara yardım ettiği görüldü. Sonra hep beraber, yakındaki taksi durağına doğru koşmaya başladılar. Taksiler hemen hareket ettiler. Sokak yine eski sessizliğine kavuşmuştu. Yalnız, üç katlı sarı binanın önünde toplanan ufak bir kalabalık hâlâ oradan ayrılamıyordu.

Bir kadın, elindeki dolu fileyi alçak bahçe duvarının üzerine dayıyarak, yanındakine, merakla, ne olduğunu sordu. Onun da birşeyden haberi yoktu. Fakat daha uzakta, soruyu duyan bir yaşlı erkek, öfke ile başını salladı:

"— Ne olduğu belli... Gençlik eğleniyor. Büyükler onları kimbilir ne vaziyette yakaladılar ki, böyle kovaladılar! Kapıdan değil, bacadan kaçtılar" diye cevap verdi.

Bu sırada meraklı gözler, hep birden, pencerede beliren bir erkeğin üzerinde toplanmıştı. Bu, otuz yaşlarında genç bir adamdı. Çok canı sıkılmışa benziyordu ama, kaçanların peşinden bakmadı. Camları kapattı ve perdeleri çekti. Aynı anda, elinde yoğurt kâsesi bulunan, evlâtlık olduğu her halinden belli, oniki yaşlarında bir küçük kız, üç katlı binanın kapısında göründü. Dağılmak için bir türlü harekete geçemiyen kalabalık, hep birden ona dönmüştü. Kızı soru yağmuruna tuttular. Kız:

"— Biz karşı kapıda oturuyoruz. Bunlar, oradaki çocuğun arkadaşları. Üç gündür erken saatlerde geliyorlar, durmadan dans yapıp eğleniyorlar" dedi.

Başka birşey bilmiyordu. Zaten ablası, işe giderken, kendisine, onları gözetlememesini tenbih etmişti!

Fileli kadın, yürümeğe hazırlanırken :

"— Ablan haklı, sen işine bak" diye, küçük kıza nasihatta bulundu.

İhtiyar adam ise, hâlâ, yüksek sesle söyleniyordu:

" — Gençlik uçuruma doğru gidiyor!"

Gençler ne istiyorlar?

Bunlar, 1964 Türkiyesinde sık sık duyulan sözlerdir Evlerde, okullarda, gazete sütunlarında, konferans salonları ve çeşitli meclislerde dile getirilmekte, tartışılmaktadır.

Mesele, ilk defa 1958 yılında, İstanbulda, Şişli ve Nişantaşında garajları dans lokali haline getirip buralarda sarmaşdolaş olan, acayip kıyafetli, çok küçük yaşta kız ve oğlan çocukların, gezetelere geçen resimleriyle patlak vermiş; o zamanlar Avrupayı saran egzistansiyalizm modasının sınırlarımızı da aşıp gençliği zehirlemesinden korkutmuştu. Büyüklerin anlayışsızlığından kaçarak garajlara

Ankara sokaklarında motosikletli gençlik

Hayattan bunalanlar

Gençlik Parkında flört
Hududu ne?

sığınan, yenilik ihtiyacını taklit kıyafetlerle gidermeğe çalışan bu gençler, kendilerini rahatlattıklarını, baskıya paydos dediklerini, kendilerini anlıyanlar arasında mutlu olduklarını söylüyorlardı. Ucuz şarabın ve şebekeler tarafından öne sürülen beyaz zehirin bu mutluluğa yardım ettiği, o zaman rivayet hallinde etrafı sarmış, gençlerin garajlarda ve çeşitli yerlerde, cinsel münasebete kadar gittikleri ileri sürülmüş ve polis marifetiyle işe derhal müdahale edilerek, garaj maceralarına son verilmişti. Garaj müdavimlerinden bir küçük kız, kendisine soru sorulduğunda:

"— Biliyorum, büyükler, anne ve babalar, öğretmenler bizi ayıplıyorlar ama, bizimle ayni yaşta olanlar bize imreniyorlar. Biz de büyükleri görmeyiz, olur biter" demişti.

Gerçi bu olay pek küçük bir grup içinde cereyan etmiş ve etrafında çıkartılan gürültü bir sabun köpüğü gibi sönüp gitmişti ama, sosyologlar, eğitimciler, yazarlar meselenin üzerine eğilmek lüzumunu duydular. Bu olay, onlara göre, toplumsal bir yaranın, bir bunalımın varlığına işaretti.

Garaj partileri kısa bir zaman sonra unutuldu, fakat bunları, rezaletlerle sonuçlanan ev partileri hikâyeleri, seks partileri dedikoduları izledi.

Kadeş olayı ve sonrası

1962 yılının Mart ayında, patlak veren Kadeş Olayı, çamuru Üniversite gençliğine de bulaştırdı. Gençler, kiraladıkları Kadeş vapuru ile Çanakkale şehitlerini ziyarete gitmişlerdi. Dönüşte bazı taşkınlıklar oldu ve gençlerin striptiz gösterileri tertipliyerek eğlendikleri, vapurun kıyısında bucağında çiftleştikleri haberi değişik siyasî eğilimlerdeki çevrelerde bir bomba gibi patlatıldı, çeşitli! tefsirlere ve söylentilere yol açta. Gerçi bu olay da çok geçmeden su yüzüne çıktı ve Üniversite gençliğinin arasına sızan bazı profesyonel genç kadınların taşkınlıklarda bulundukları, striptize kalkıştıkları, bu yüzden gençler arasında çıkan tartışmanın büyütülerek basına aksettirildiği anlaşıldı ama, bu olay da gençliğin, birçok meselesini henüz halledememiş olduğunu ve toplum kuralları ile arasındaki çatışmayı, etrafında yaratılan gürültü ile dahi olsa, göstermeye yetiyordu.

Kadeş Olayından bir yıl sonra, Mart 1963'te, İzmirde ortaya çıkan Kiralık Kızlar olayı da endişeli büyüklerin, gençlik meselelerini ve sözü pek çok edilen gençlik eğlencelerini bambaşka şekillerde yorumlamalarına yol açtı. 30 Mart 1963 tarihli Milliyet gazetesi, İzmirde ortaokul kızlarını fuhşa teşvik eden bir şebekenin yakalandığını bildiriyor ve okuldan kaçarak, haftanın birkaç günü, tanınmış iş adamlarının yazıhanelerine giden öğrencilerin marifetlerini anlatıyordu. Haber, büyük manşetlerle bütün gazetelerde çıktı. Gerçi olay doğrudandoğruya bir ticarî seks istismarı olayı idi ama, dünyanın her yerinde ve devrinde var olmuş olan bu gibi şebekelerin ellerini ortaokullara kadar rahatça uzatabilmeleri, halledilememiş gençlik meselelerinin nasıl dejenere olabileceğini göstermek bakımından ilginçti ve bu nokta da gençlik meselelerine bağlandı.

Konu ele alınıyor

Son on yıl içinde, memleketimizde patlak veren ve bazen haber, bazen sansasyonel masal halinde basına geçen ve çoğu zaman da rivayet şeklinde, fısıltı gazetesinde dolaştırılan, gençlikle ilgili bir takım olaylar, bütün dünyada olduğu gibi bizde de büyükleri endişelendirdi ve onların nihayet ciddiyetle, gençlik meseleleri üzerine eğilmelerini sağladı.

İki büyük günlük gazete, Milliyet ile Cumhuriyet, bu konu ile ilgili anket ve seri röportajlar yaptılar. Polisiye romanlar yazarı Ümit Deniz, tebdili kıyafet ederek, meşin ceketlilerin arasına girdi, onların dünyasına nüfuz etmeye çalıştı. Cumhuriyet gazetesinin içli yazarı Neyyire Koçer ise, "dilleri çözen içtenlik ve açık kalplilik" metodunu uygulayarak, gençlere yaklaşmasını bildi ve ortaokul, lise, üniversite ve hattâ okul dışı çeşitli kültürden gelme 40 kadar gençle konuştu, "Gençlerle Aramızda Ne Var?" başlıklı seri yazısını meydana getirdi. Dr, İsmet Giritli konuyu gençlik ve toplum yönünden inceledi. Hükümetin talebi üzerine Avrupa Konseyi tarafından gönderilen uzman Mr. Hicter memleketimizde incelemeler yaparak bu konuda ilginç bir rapor verdi.

Türk toplumu bugün, hemen bütün müesseseleriyle, konunun üzerine eğilmiş bulunmaktadır. Eski kurallarla yenileri ve bu kuralları değişik yönlerden ele alan çevreler çarpışmakta, bu karışıklık içinde gençlik, kendi yolunu kendi bulmağa çalışmaktadır. Gençlik, kendine has düşünceler ve kendine has bir dille kendine has kıyafetler içinde, kendi kanatlarıyla uçmağa, büyükler tartışırken "yaşamağa" çalışmaktadır.

O biçim parti!

İşte, 7 Ocak günü Kavaklıderedeki apartımandan pıtır pıtır sokağa dökülen gençler de "yaşamağa" çalışan gençlerdi. İstanbuldan, bir yabancı okuldan, tatilini geçirmek üzere Ankaradaki genç dayısının yanına gelen "S", Ankarada, değişik okullardaki arkadaşlarını, dayısının evinde vereceği partiye davet etmiş, muhtelif ortaokullarla liselere haber uçurulmuş, çocuklar ilk gün, dayının da müsaade-

siyle, küçük evlâtlık kızın belirttiği gibi, bol bol dansetmişler, twist'i bitirenler hully, gully ve madison'u denemişler, gerçekten eğlenmişler ve dayı eve dönünce de, terbiyeli bir şekilde, müsaade alarak ayrılmışlardı. Fakat gençler, Başkentte, bazı çevrelerde 21 günlük partilerin verildiğini duymuşlardı. İstanbuldan gelen arkadaşlarını kandırdılar ve gene muhtelif okullara, başlıyan partinin 21 gün süreceğini, herkesin davetli olduğunu, okul dönüşü muhakkak, herkesin bir kere kapıdan olsun uğramasını bildirdiler.

İkinci gün işler biraz daha büyüdü. Akşam eve dönen dayı, mutfakta boş bir Çubuk şarabı şişesi bulunca etrafın dağınıklığından, partinin devam ettirildiğini anladı ve yeğenine çıkışarak, artık kendisine anahtar vermiyeceğini bildirdi. Ancak yeğen çok erken saatlerde, öğleden sonra, okulu asarak, kapıya gelen arkadaşlarını geri çeviremedi ve ev, kısa zamanda bir gençlik lokali halini aldı. Fakat dayının ani baskını üzerine, hele tam o sırada yanlış bir hareketle pikap motorunun yanması sonucu paniğe kapılan çocuklar kendilerini camlardan sokağa attılar.

Birkaç gün sonra Ankarada yayılan haber, Kavaklıderede "B" sokağında bir evin polis tarafından basıldığı ve gençlerin tevkif edildikleri oldu. Çeşitli uydurma hikâyeler, aileleri ve okul idarelerini huzursuzluğa sürüklerken, yarım kalan "21 günlük parti"ye giden bir liseli öğrenci, gözlerinden yaşlar akarak, ailesine şöyle teminat veriyordu :

"— Vallahi, billahi; bu o biçim bir parti değildi..."

Nesiller çatışması

Gerçek şudur ki, bugünün gençliği dünün gençliğinden çok daha değişik şekilde eğlenmekte, bu yüzden bütün şimşekleri üzerine çekmektedir. "Seks Partisi" hurafesi yalnızca büyükleri değil, gençleri, ve özellikle ailelerinden izin alma durumundaki küçükleri de endişeye götürmekte ve onları, gidecekleri partinin "o biçim" bir parti olmadığına dair teminat vermeye sevketmektedir.

Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinden bir genç, AKİS muhabirine :

"— Ben, ömrümde, bir defa bir seks partisine gittim ve orada pek az öğrenci gördüm. O sırada İstanbulda bulunuyordum. Memleketlim olup İstanbulda tahsilini yapan bir arkadaşım, beni Leventteki evinde bir partiye çağırmıştı. Partide herkes, yerlerde halıların, yastıkların üzerine oturmuş film seyrediyordu. Bu, cinsel bir filmdi. Sonra sıkı sıkı danslar edildi ve erkekler kadınları odalara atmağa başladılar. O parti daha çok, zenginlerin tertiplediği bir oturak âlemine benziyordu. Eğlenceli değildi. Gençliğin bu tip partilere gittiğini söylemek, gerçekten onu tanımamak, bilmemek olur. Gençlik eğlenceli, fakat aynı zamanda entellektüel partileri diğerlerine tercih eder Sonra... Aramızda eğlenen azdır. Normal bir üniversiteli genç için bugün bir kızla otobüs durağına kadar yürüyebilmek bile çok bir şeydir" itirafında bulundu.

Gene Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinden bir gençkız, şöyle dedi:

Bir Fakülte kantininde sohbet
İnsanlar konuşarak anlaşırlar

"— Grupumuz en çok eğlenen, gezen bir gruptur. Fakat biz, etrafta sözü edilen o biçim partilere hiç tesadüf etmedik. Arkadaş partileri yaparız. İçimizde anlaşanlar ve flört edenler vardır, fakat bu, hiçbir zaman, yanak yanağa dans etmek veya el tutuşmaktan ileri gitmez. Eğer, birbirleriyle ileri münasebetler kurmak isteyenler varsa, bunlar da herhalde bu iş için yalnız kalma yollarını bulurlar ve ev partilerinin müşterek bir hoş vakit geçirme ötesinde bir mâna taşımayacağını bilirler. Fakat bugünkü ev partilerinin dünkü çaylarla aynı olduğunu söylemek elbette ki her zaman mümkün değildir."

Hukuk Fakültesinden yeni mezun olmuş bir genç erkek ise şöyle konuştu :

"— Bizim zamanımızda sevgililer partilerde, bir batonsaleyi iki ucundan yakalar, beraber yer ve dudakları batonsalenin ucunda birleşince de öpüşürlerdi. Fakat bugün batonsale terkedilmiş, yerine elma, armut, şeftali gibi şeyler konmuş ve tabii iş, sululuğa binmiştir. Normal partilere kızlar ve erkekler karışık âdetlerde gitmekte ve bu partilerde daha çok twist gibi hareketli danslar yapmaktadırlar. Partide yalnız kalmak, 'sop olmak,' gençlerin en çok korktukları birşeydir. Bu bakımdan herkesin kızı ile geldiği partiler de vardır. Bunlar daha romantik olur. Slow danslar hızlılara tercih edilir, ışıklar karartılır ve müsait ortam bulununca öpüşülür. Bu partilerde içki vardır, kuru yemiş vardır. Öylesine sigara içilir ki, dumandan bazen gözgözü görmez. Okulları asanlar partilere bazen sabahtan başlarlar. Bunun haricinde bazı erkekler, eğlence partileri tertiplemektedirler. Böyle partilere kimse 'kızı'nı götürmez. Davet edilenler daha çok, 'müsait kızlar'dır. Çoğu zaman orada tanışılır ve iş orada biter. Fakat bu partileri, daha çok, kız arkadaşları olmıyan ve bu yolda tatminler arayan gençler tertiplerler. Bu partilere gençlik partisi demek gerçekten mümkün değildir. Çünkü profesyonel genç kadınların

veya 'o biçim' kızların katıldığı çoktur."

Asıl tehlike

En büyük tehlike, 12-13 yaşları içindir. Bu yaştaki kızlar bir yandan beden gelişmesi, bir yandan ruh gelişmesi krizi içinde, popüler ve beğenilen bir tip olma, büyüme hevesi içinde kolayca kandırılabilirler.

Bir liseli genç, AKİS muhabirine küçük kızlarla konuşmanın daha kolay olduğunu, büyüklerin evlenme peşinde koştuklarını, bu yüzden birçok lise, hatta üniversite öğrencisinin küçüklerle irtibat kurmaya çalıştıklarını anlattı. Liseli genç:

"— Buna karşı en iyi çare, okulların karma olmasıdır" dedi.

Kız ve erkek arkadaşlığı ihtiyacı eşit yaştakiler arasında olursa, insan küçük yaştan erkek - kadın münasebetlerini daha ayarlı bir şekilde öğrenmekte ve faydalı bir arkadaşlık kurabilmektedir. Aksi halde, kızlar daima kendilerinden büyük çocuklara sokulmakta, bunlar da işin kolaylığı bakımından, küçük kızlardan, cinsel bakandan faydalanma yoluna, gitmektedirler.

Ortaokulun birinci sınıfına giden küçük bir kız çocuğu, liseli bir öğrenci tarafından, evindeki partiye davet edilmişti, arkadaşlarını alarak davete gitti. Kız olayı sonradan şöyle anlatmıştır: "Eve girince şaştık: heryer kapkaranlıktı. Oğlanlar kızlardan evvel gitmişler ve kalın perdelerle pencereleri örtmüşler, radyonun üzerine bile, ışık vermesin diye, kalın bir örtü atmışlardı. Elele tutuştuk, titriyorduk. Nihayet gözlerimiz karanlığa alıştı ve bizimkileri gördük de rahatladık. Kaçmak ayıptı. Durduk fakat hiç eğlenmedik. Hep ağır danslar yapıldı."

Küçük yaşın tehlikesi yalnız kızlar için değildir. "Gençlik spor salonları" ismini alan istismar yuvaları, masa topu oynanan kahvehaneler çocukları okuldan kaçmaya ve çeşitli kötülüklere alıştırmaktadır. Liseden belgeli bir genç, bir psikiyatr doktora başvurarak, bu çevrelerde nasıl esrara alıştığını anlatmış ve yardım istemiştir.

Bugünün gençliği evlerde ve danslı lokallerde düne nazaran daha değişik şekilde eğlenmekte ve zaman zaman, her devirde görülmüş olan grup aşırdıkları bu yüzden kolaylıkla kendisine mal edilmekte ve dış görünüşü bakımından gerçekten şaşırtıcı olmaktadır.

Dans eden gençler
Yeni âlem

Dışı seni yakar..

1964 yılında Türkiyede gençlik ve aşk konulu bir inceleme yapmak bu bakımdan zordur. Böyle bir çalışma Ankara ve İstanbul gitti büyük ve modern şehirlerin dar çerçevesi içinde yürütülecek olursa, ilk gözlem elbette ki yalnızca görünüşe dayanacak ve şaşırtıcı olacaktır. Bu ilk gözlem, ileri Batı ülkelerinin seviyesine gelmiş gençkız ve genç erkek münasebetlerinin memleketimizde yürürlükte olduğu hissini uyandırmaktadır.

Gençlik çağının, kızlarda olsun erkeklerde olsun, 13-14 yaşlarında başlayıp 25 yaşına kadar devam ettiği düşünülecek olursa, araştırıcı, bu büyük şehirlerin ana caddelerinde bu yaşlarda erkek ve kızların serbest bir hava içinde arkadaşlık ettiklerini, pastahanelerde, sinemalarda, kompleksiz bir halde yanyana oturduklarını, davranışlarının, el kol hareketlerinin, hattâ duyulabilir esprilerinin Batı memleketleri gençliğininkine benzediğini görecektir. Üniversite kantinlerinde genç erkek ve kızların tatlı ve rahat kıyafetler içinde aynı masaya oturduklarını, sohbet ettiklerini, gülüp söylediklerini, koridorlarda, dershenelerde ve üniversite bahçesinde aynı davranışları devam ettirdiklerini tespit edecektir.

Bir otobüs durağında, otobüse binen spor kıyafetli kıza, mokasen ayakkabılı şık bir delikanlının, elini yumuşak bir hareketle havaya kaldırırken "Çaaav" dediği, kızın da yapmacığa benzemiyen bir şekilde, erkeğe aynı sözle cevap verdiği, araştırıcının ilk göreceği şeyler arasındadır. Ankara ve İstanbulun, Batı ölçülerinde inşa edilmiş modern kesimlerinde gençkız ve erkeklerin birbirlerine rastladıklarında sağ ellerini hafifce yukarıya kaldırarak "haaay" diye selâmlaştıklarına rastlıyacak, bir pastahanede genç erkeğin yanında oturan kız arkadaşına, herhangi bir konuda soru dolu bir sesle "dakoor" dediğini de duyacaktır. Eğer araştırıcı bir yabancı ise, ilk birkaç gün gerçekten şaşıracak, türklerin, kısa bir zaman içinde, peçe devrinden en ileri sosyal münasebetlerin içine nasıl gelebildiklerini düşünmeye başlıyacak

Gerçekten, büyük şehirlerimizin belirli çevrelerinde, Üniversitede, sinemalarda ve gece kulüplerinde, gündüz de açık olan gençlik lokallerinde rahatlamış, serbest görünen gençkız ve erkekler vardır. Bu gençler moda olsun, sinema olsun, aktüel konular olsun, Paris, Münih, Londra veya New-York'taki akranlarının konuştukları konuları konuşmakta, onlar gibi giyinmekte, onlar gibi dansetmektedirler.

1964 yılında bütün dünyayı saran Beatles müziğinin Türkiyeye gelmesi gecikmemiştir. Twist dansı, çıktığından çok kısa bir süre sonra Türkiyede, birçok genç çift tarafından büyük ustalıkla yapılmakta idi. Lofır denilen amerikan spor ayakkabıları olsun; üç düğmeli uzun erkek ceketi olsun, kısa konçlu kız dert çizmeleri olsun moda olduktan hemen birkaç zaman sonra Türkiyede de yayılıvermiştir. Türkiyede, Batı toplumlarından gelme kız-erkek arkadaşlığı bir vakıa haline gelmiştir. Bu kelime ilk duyulduğunda ne kadar antipati yarattıysa, 1964 Türkiyesi gençliği tarafından bugün aynı derecede benimsenmektedir. Ancak, bu dış görünüş gerçeğe ne kadar uymakta ve türk toplumunda gençlik meselelerini ne derece aksettirmektedir? İşte asıl üzerinde durulacak nokta budur.

..ya içi?

Nisan ayı içinde AKİS'in, Ankara üniversitesiyle muhtelif yüksek okullarda yaptığı bir anket, meselenin içyüzünü bir hayli aydınlattı ve görünüşle gerçeğin her zaman birbirini tutmadığını gösterdi.

İktisadi İlimler Akademisinden 24 yaşında bir öğrenci:

"— Bu yaşa kadar hiç flört etmedim, hiç bir kız arkadaşım da olmadı. Buna sebep olan şey, çevrenin ve toplumun çok mutaassıp oluşudur. Ben bu yüzden çok zarar gördüm" demektedir.

İktisadî İlimler Akademisindeki genç, kızlarla normal arkadaşlık kuramıyan tek genç değildir. Birçokları çevrenin taassubundan şikâyet etmekte, flört edenler de etmiyenler de, genel olarak, bir takım kurallar yüzünden meselelerini halletmemiş görünmektedirler. Kışlar ise öylesine baskı, içindedirler ki ankete iştirak nispetleri bile bu baskının ne dereceye kadar etkili olduğunu gösterecek niteliktedir.

Yüksek tahsil gençliği arasında yapılan bu ankete göre, kızların yüzde 60'ı üniversiteye girmeden önce flört etmekte, flörte, yüzde 30 oranında, 17 yaşında başlamaktadırlar. 16 yaşında flörte başlıyanların ise oranı yüzde 20 olup, bu yaşlardan aşağı ve yukarıya doğru gittikçe düşmektedir. Kızların yüzde 50'si kendilerinden büyüklerle, yüzde 25' i aynı yaştakilerle, yüzde 15'i az yaş farkı ve yüzde 10'u da çok yaş farkı olanlarla flört etmektedirler.

Üniversite öncesi flörtlerinde tanışma daha çok okulda -yüzde 25-olmakta, ondan sonra ev partileri ve Sinemada tanışma gelmektedir.

Üniversite öncesi en çok gittikleri yerler, yüzde 33 sinema, yüzde 27 ev partileri, yüzde 20 parklar, yüzde 20 de değişik yerlerdir.

Üniversite öncesinde flört, yüzde 26 yanak yanağa dansetmek, yüzde 45 el tutanak, yüzde 15 öpüşmek, yüzde 11 sadece arkadaşlık, yüzde 2 karşılıklı tahrik ve yüzde 1 cinsel münasebet şeklinde tezahür etmektedir. İlk flört, genel olarak -yüzde 25 oranında- bir yıldan fazla sürmekte, kızların ancak yüzde 2'si ilk flörtleri ile evlenmektedirler. İlk flörtten sonra kızların yüzde 55'i başkalarıyla flörte devam etmekte, yüzde 60"ı en fazla 3 kişi ile, yüzde 34'ü 3ten fazla ve yüzde 6'sı 10'dan fazla kimse ile flört etmektedir. Yüzde 60'ı üniversite öncesi flörtünü derslere faydalı ve yüzde 40'ı da zararlı bulmuşlardır. Ankete göre, yüksek tahsil yapan gençkızların yüzde 83'ü Üniversite yıllarında flört etmekte, yüzde 17'si flört etmemektedir. Bu devrede flört edenlerin yüzde 31'i öpüşmekte, yüzde 25'i yanak yanağa dansetmekte, yüzde 20'si el tutuşmakta, yüzde 13'ü sadece arkadaşlık yapmakta, yüzde 10'u hamilelik ihtimali olmıyan bir çeşit cinsel birleşmeye ve yüzde 1'i de tam cinsel birleşmeye gitmektedir. Gene bu devrede sık sık flört değiştirenlerin nispeti yüzde 33, az değiştirenlerinki ise yüzde 67'dir. Sık değiştirenlerin, yüzde 34'ü bıktığından, yüzde 40'ı aradığını bulamadığından, yüzde 17'si bağlanmaktan korktuğu için ve yüzde 8'i de evliliğe hazır olmadığı için bu şekilde hareket ettiklerini bildirmişlerdir.

Kızların yüzde 77'si bekârete önem vermekte, yüzde 23'ü ise önem vermemektedir.

Kızların yüzde 50'si cinsel konulardaki bilgilerini yayınlardan, yüzde 27'si ailesinden, diğerleri de arkadaşlarından öğrenmektedirler. Yüzde 60'ı genç erkekleri olgunlara ve yüzde 40'ı da olgunları gençlere tercih etmektedirler. Kızların yüzde 70'i akıllı ve kültürlü erkek istemekte, yüzde 15'i yakışıklı erkek, yüzde 8'i popüler, yüzde 5'i arabalı ve zengin, yüzde 2'si uysal, kolay idare edilir erkek aramaktadır. Olgun erkekleri tercih edenler, olgunların daha anlayışlı olacaklarını sandıklarını bildirmişlerdir.

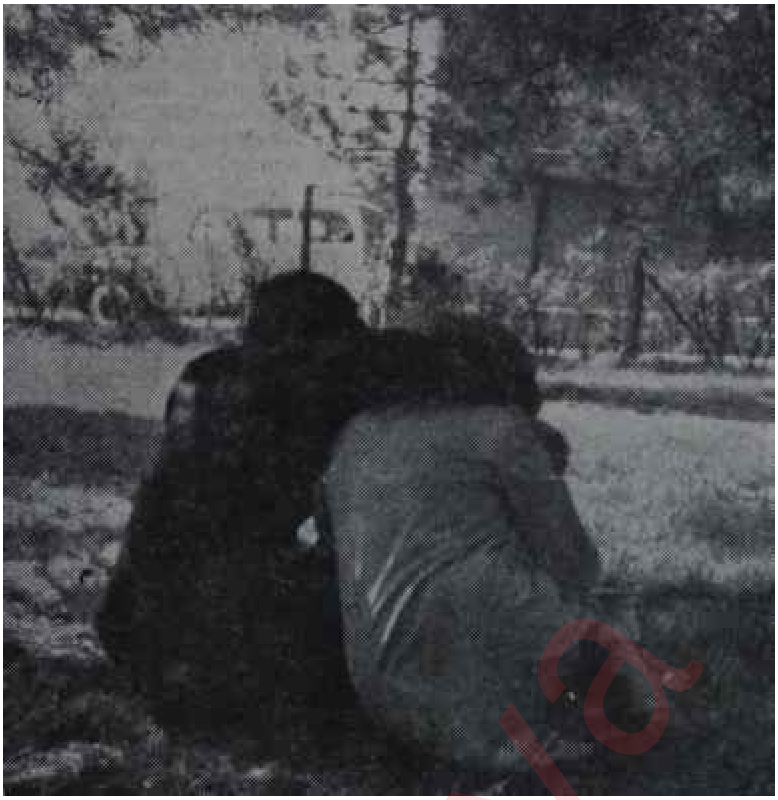
Kızların yüzde 17'si hoş vakit geçirmek için ,yüzde 40'ı aradığı tipi bulmak, yüzde 7'si tecrübe edinmek, yüzde 30'u , kendisini yalnız hissettiği için ve yüzde 3'ü seks ihtiyacını karşılamak, için flört etmektedir.

Üniversiteli kızların yüzde 36'sı flörtleri ile Fakültede, yüzde 64'ü toplantılarda ve değişik yerlerde tanışmaktadırlar. Beraber gittikleri yerler yüzde 20 sinema ve tiyatro, yüzde 15 kültürel faaliyetler, yüzde 65 danslı yerler ve ev partileridir.

Kızlar flörtleri ile yalnız kalabilmek için yüzde 45 oranında evlere, yüzde 30 oranında parklara, yüzde 25 oranında kırlara gitmektedirler. Beraber gezmeye çıktıkları zaman gele-

Kolej önünde "kızını" bekleyen bir genç
Modern hayat

Başbaşa iki genç
Ayda yaşayanlar

nek muhafaza edilmekte ve yüzde 80 oranında masrafı erkek ödemekte, yüzde 10 yarıyarıya ve yüzde 3 kız vermektedir. Geriye kalan yüzde 7, bunun erkeğe göre değiştiğini işaret etmiştir.

Gene ankete göre, kızların ailelerinin yüzde 65'i kızlarının arkadaşlıklarını bilmekte ve hoş görmektedirler. Yüzde 35'i ise bilmemektedir, muhafazakardır. Kızların yüze 50'si bu konudaki toplum kurallarını tasvip etmemekte, yüzde 50'si ise bunları benimsemektedir. Yüzde 52'si için flörtte aşk şart değildir, yüzde 48'i ise flört için aşkı öngörmektedir.

Erkekler arasında

Yüksek tahsil gençliği arasında yapılan anket, erkeklerin birçok konularda kızlara yakın cevaplar verdiklerini, meselâ genel olarak, kızlarla sokağa çıktıkları zaman parayı ödediklerini, ailelerin arkadaşlıklarını bilip hoş gördüğünü, bekârete aynı oranda önem verdiklerini göstermiştir. Yalnız, bazı konularda erkekler kızlardan tamamiyle ayrılmaktadırlar. Meselâ hemen hemen bütün erkekler cinsel bilgi kaynağı olarak şahsi tecrübelerini işaret etmişlerdir. Hiç flört etmiyen erkekler de düzenli bir cinsel hayatları olduğunu bildirmişlerdir. Genel olarak, profesyonel kadınlara gitmektedirler. Zaten genellikle, 18 yaşından küçük çocukların genelevlere gitmeleri yasak olduğu halde, 16 yaşından itibaren bu teamüle uydukları anlaşılmaktadır. Kızların akıllı ve kültürlü erkekler aramalarına mukabil, erkekler daha çok seksi kuvvetli ve mazbut kızlar aramaktadırlar.

Anketten çıkan sonuca göre, erkeklerin yüzde 90'ı yüksek tahsil devresinden önce flört etmekte ve bunların yüzde 25'i flörte, kızlara yakın bir oranda, 17-18 yaşında başlamaktadır. Yüzde 40'ın ilk flörtü kendisinden küçük, yüzde 45'inki ayni yaştadır. Yalnız yüzde 10 vakada kız daha büyük ve yüzde 5 vakada da kızla erkek arasında büyük yaş farkı vardır.

Gençlerin yüzde 20'si flörtleri ile sinemada, yüzde 10'u evlerde, yüzde 40'ı okulda, yüzde 20'si danslı partilerde, yüzde 10'u değişik yerlerde tanışmaktadırlar; yüzde 40 sinemaya, yüzde 30 açık havaya, yüzde 30 ev partilerine gitmektedirler. Üniversite öncesinde münasebet derecesi yüzde 35 öpüşmek, yüzde 15 yanak yanağa dans, yüzde 15 el tutuşmak, yüzde 15 sadece arkadaşlık, yüzde 10 karşılıklı tahrik, yüzde 7 hamilelik ihtimali olmayan bir çeşit cinsel birleşme ve yüzde 3 tam cinsel birleşme şeklinde tezahür etmektedir.

ilk flört yüzde 50 oranında bir yıldan uzun sürmekte, küçük yaşlarda cinsel münasebet derecesi arttıkça devamlılık ihtimali de artmaktadır. İlk flörtten sonra erkeklerin yüzde 80'i flörte devam etmektedir. Üniversiteye girinceye kadar yüzde 45'i 3 kişiden az ve yüzde 35'i 3 ten fazla kimse ile konuşmuştur. Yüzde 20 ise sayısız şekilde flört ettiğini belirtmektedir.

Üniversite öncesi flörtünü, yüzde 50 öğrenci dersleri için zararlı, yüzde 45'i ise faydalı bulmuş; yüzde 5'i ise hiçbir etkisi olmadığını söylemiştir.

Ankete cevap veren yüksek tahsil gençliğinin yüzde 75'i flört ettiğini, yüzde 25'i etmediğini işaretlemiştir. Flört yapanların yüzde 16'sı sadece arkadaşlık etmekte, yüzde 8'i el tutuşmak ve yüzde 7'si yanak yanağa dans etmekle iktifa etmektedir. Öpüşenler yüzde 32'yi bulmakta, karşılıklı tahrike bir çeşit cinsel birleşme ve tam cinsel birleşmeye gidenler sırası ile yüzde 12, yüzde 16 ve yüzde 9'u göstermektedir.

Gençlerin yüzde 40'ı sık flört değiştirmediklerini, yüzde 60'ı ise sık değiştirdiklerini söylemişlerdir. Buna sebep olarak, gençlerin yüzde 20'si bıktığım, yüzde 15'i tecrübe edinmek istediğini, yüzde 35'i aradığını bulamadığını, yüzde 13'ü bağlanmaktan korktuğunu, yüzde 7'si evliliğe hazır olmadığını, yüzde 6'sı ekonomik sebeplerin mevcudiyetini, yüzde 10'u da çeşitli sebepleri göstermiştir.

Erkeklerin yüzde 76'sı evlenecekleri kızda bekâreti muhakkak surette aramaktadırlar. Yüzde 24'ü bekârete önem vermediğini bildirmiştir. Cinsel bilgi kaynağı, erkekler için yüzde 95 şahsi tecrübelerdir. Bunu yayınlar, arkadaş izahı, nihayet de aile uyarmaları izlemektedir.

Erkekler flört için yüzde 75 kızları, yüzde 25 kadınları tercih etmekte, yüzde 50 mazbut kızların, yüzde 45 seksi kuvvetli kızların, yüzde 5 zengin kızların üzerinde durmaktadırlar. Yüzde 57 oranında genç, düzenli bir cinsel hayata sahip olmadığını söyliyerek bunun zararını belirtmiştir.

Flörtlerle tanışma yüzde 33 oranında Fakültede, yüzde 40 oranında toplantılarda, yüzde 27 oranında sokakta ve diğer yerlerde olmaktadır. Gençlerin yüzde 97'si flörtleri ile yalnız kalabilmekte, bunların yüzde 31'i eve, diğerleri parklara, kırlara ve başka yerlere gitmektedirler. Beraber gezmeye çıkıldığında masrafı yüzde 60 erkek ödemekte, bu durum yüzde 23 kıza göre değişmekte, yüzde 10 yarıyarıya ve yüzde 5 kız tarafından halledilmektedir.

Gençlerin ailelerinin yüzde 70'i, çocuklarının flörtlerini bilmekte ve hoş görmektedir. Yüzde 30'u muhafazakârdır, Bir genç, "babam duyarsa beni sürgün eder" diye bildirmiş, bir diğeri ise anne ve babasının bu konuda değişik tutumları olduğuna işaret etmiştir.

Gençlerin yüzde 33'ü kuralları benimsemekte, yüzde 67'si ise bunları tasvip etmemektedir. Kızlarla arada beliren en büyük fark, yüzde 80 oranında erkeğin flört için aşkı öngörmemesidir. Flört için aşkı şart koşanlar ancak yüzde 20'yi bulmuştur ki, kızlarda bu yüzde 48'e çıkmaktadır.

Anketlerden anlaşıldığına göre, memleketimizde' "harika çocuk" aşk alanında da eksik değildir. 9-10 yaşlarında flörte başlıyanlar, bunu 6 yıl sürdürenler vardır. Bir öğrenci, komşusunun kızı ile daha 12 yaşından itibaren ileri münasebet kurduğunu ve sırf kolaylık yüzünden bu işi yıllarca devam ettirdiğini yazmış, bu yaşa dikkat edilmesini istemiştir. Dokuzar yaşında iki akraba çocuğu ise, evcilik oynarken, işi bir çeşit cinsel münasebete kadar vardırdıklarını, bildirmişlerdir.

"Dünyalarımız ayrı"

Ânkete cevap vermek istemiyen bir "Hukuk Fakülteli gençkız, AKİS muhabirine şunları söyledi:

"— Riyakâr olmak istemiyorum, onun için flört etmiyorum."

Üniversiteli veya liseli olsun, türk kızlarının dünyası, cinsiyetlerinin normal etkileri yanında, toplumumuzun kendisine mahsus değer ve şartları ile şekillenmekte, bu yüzden erkeklerle aralarında bir uçurum açılmakta, dünyaları ayrılmaktadır. Türkiyede bir kız normal bir eğitim süresinden geçer, bu arada ev işlerini öğrenir ve 18-19 yaşlarından itibaren açıkça veya belli etmeden evleneceği erkeği beklemeğe koyulur. Açık olarak beklemesi liseden sonra evine çekilmesiyle anlaşılır, fakat yüksek öğrenime devam eden bir gençkızın da çoğu zaman, iyi bir talip çıkınca tahsili yarıyolda bıraktığı görülür. Evlenmeyi istikbalini kurtarmak için birinci derecede hal çaresi olarak gören bir gençkızın, evlenme şartlarını hazırlamasından tabii birşey olamıyacağı için de herhangi bir türk kızının hareketlerini bu yönden ayarlamasını, toplum, küçük yaştan ona, çeşitli yollarla telkin etmiştir. Önde gelen şartlardan biri aranılan eşin saf ve temiz olmasıdır. Evleninceye kadar flört etmiyecek veya öyle görünecektir. Bu hal daha ilk buluşmadan itibaren kızla erkek arasındaki içtenliği bozar meselelere başka yönlerden âdeta başka dünyalardan bakılır. Konuşmak kız için başka şeydir, erkek için başka. Kız, evlenmeyi düşünmese de, gene toplumun önünde kötü kızlar kafilesine katılmamak, ailesini utandırmamak, hattâ konuştuğu erkeğin gözünde küçülmemek zorunluğunu duyar. Çünkü o erkeğin kendi kızkardeşi veya evleneceği kız için neler düşündüğünü pek iyi bilmektedir. Kısacası, birtürlü birbirlerine oldukları gibi görünemezler. Bazı kızlar yalnızca "ağzı sıkı erkek" ararlar. Bazıları, lisan biliyorlarsa, bu yüzden yabancılarla konuşmayı tercih ederler,

Bu konuda şöyle bir hikâye vardır :

Birgün kızlar, grup halinde oturuyorlarmış. Birisi içini çekmiş ve "Yarın dünya batsa acaba ne yapardık?" diye sormuş. Kızlar hep birden "Derhal bir erkekle tanışırdık" demişler

Doğrudur. Bu hikâye, gençkızların cinsel isteklerini nasıl bastırdıklarını göstermektedir.

Cinsel isteklerin bastırmak zorunluğunu duyan gençkızla, daha çok bu isteğini tatmin etmek amacıyla konuşan ve bunu da ustalıkla kızlardan saklama durumunda olan

D.T.C. Fakültesinde gençler

Kaç, göç yok

bir genç adamın arkadaşlığı her zaman kolay ve zevkli olmamaktadır. "Gençlik Arasında Aşk" konusunu inceleyen AKİS'ciler, bir Nisan akşamı, sırf meslek aşkı ile bir çifti takip ettiklerinde, bunu bir kere daha anlamak fırsatını buldular.

Bir tâkibin hikâyesi

Nisan sonunda, ılık bir akşam üzeri idi, Saat 18.30 sıralarında Kızılayda, caddeye bakan lokantalardan birinde, köşedeki masada genç bir çift yemek yiyordu. Erkek 23-24 yaşlarında, orta boylu, iyi giyimli, yakışıklı; kız ise esmer, uzun ve örgülü saçlı, zarif idi. Tatlı tatlı sohbet ediyorlar ve bira içiyorlardı.

Saat 19.10'da beraberce kalktılar, caddeye çıktılar. Pardesülerini giymediler. Lokantanın önünde erkek gömleğini göstererek, kıza bir şevler söyledi. Üzerinde spor ve açık yakalı bir gömlek vardı. Kız, erkeğe, kafasını sallıyarak "olmaz" anlamında birşeyler söyledi. Erkek ısrar etti. Birkaç dakikalık bir tartışmadan sonra eski tatlı sohbet havalarını biraz kaybederek yine beraberce yürümeğe başladılar. Bu defa pek konuşmuyorlardı. Karşı kaldırıma geçtiler. Necatibey caddesine, çıkan ara sokağa girdiler. Oradan Hanımeli sokağa kadar ilerlediler. Hanımeli sokakta bir evin önünde durdular. Erkeğin bir sözüne kız omuzunu sertçe kaldırarak cevap verdi. Yüzü asılmıştı. Erkek yine yakasını işaret ederek bir şeyler söyledi. Beş dakika kadar, gittikçe şiddetlenen bir münakaşa yaptılar. Sonra erkek, kızın kolunu asabi şekilde yakaladı, apartmanın antresinde kayboldular. Yarım dakika sonra kız tekrar apartmanın önüne çıktı. Beş on dakika yalnız bekledi. Suratı asıktı. On dakika sonra erkek çıktı. Bu defa beyaz bir gömlek giymiş, kravat takmıştı. Kıza kravatı göstererek bir şeyler söyledi ve "haydi" işareti yaptı Kız, ilerdeki apartmanların çatı katlarına bakıyor, oğlanı dinlemiyor görünüyordu. Genç erkek bu sırada sokaktan geçen bir taksiye işaret etti, Taksi durdu ve kapısını açtı. Fakat kız binmedi. Yine münakaşa, ettiler. Neticede taksi boş olarak ayrıldı.

Taksi gittikten sonra kız, erkeği beklemeden, Necati bey caddesine doğru hızlı adımlarla yürümeğe başladı Erkek peşinden yetişti, ona bir şeyler söyledi. Bu defa bir şeyi izah etmek ister gibi hareket ediyordu. Kız yavaşladı, fakat yine konuşmuyordu. Yavaş adımlarla ve daima erkek konuşarak, Sıhhiyeye, oradan Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi ve Radyoevinin önünden geçerek istasyona doğru yürüdüler Hava iyice kararmıştı. Gençlik Parkının yanından geçerlerken erkek kıza pardpsüsünü giymesini işaret etti ve yardım ederek giydirdi. Biraz sonra da elini tuttu. İstasyonu yine yavaş adımlarla yürüyerek geçtiler, elele gidiyorlardı, İstasyonla Maltepeyi birleştiren köprünün altında erkek kolunu kızın omuzuna attı. Köprüden çıkarlarken kız erkeği itti ve omuzunu tutmamasını işaret etti Köprüden çıkıp Maltepe tarafına doğru yürümeğe koyuldular. Yine münakaşaya başlamışlardı. Kız mütemadiyen saatini gösteriyor, erkek ise buna asabi bir eda ile cevap veriyordu. Maltepede Banka durağına kadar yürüdüler. Erkek tekrar kızın elini tutmak istedi. Kız elini çekti. Durakta bir pastahaneye girdiler ve 15 dakika kadar oturdular. Kız devamlı olarak saatine bakıyor, erkek ise buna sinirlendiğini belli ediyordu. Pastahaneden çıktılar. Kız, Bahçelievlere giden otobüs durağına ilerledi, durakta beklemeğe başladı. Biraz geriden gelen erkek, otobüs durağında kendi saatini göstererek bireyler söyledi Kız, önce başıyla hayır işareti yaptı, sonra Bahçelievler istikametinde yürümeğe başladılar. Bir süre sonra erkek kızın elini tuttu. Kız dinliyor, erkek, konuşuyordu. Fen Fakültesinin önüne kadar bu şekilde yürüdüler. Buradaki durakta bir süre durdular. Bahçelievlere giden troleybüse kız bindi ve gitti. Ayrılırken el sıkıştılar.

Kulüp Minide aşk

Bir *ayrı cins*

Bu sırada saat 21.30'a yaklaşmıştı. Erkek, durağın karşısındaki bilârdolu kahveye girdi. Bilardo masasının karşısına, oturdu, bir sigara yaktı ve geçen garsondan bir kahve istedi. Bu sırada kahvede bulunan bazı gençlerle selâmlaştı.

Acaba kız mı onu anlıyamamıştı. yoksa o mu kızı anlıyamıyordu?

Şart olan aşktır!

Orta Doğu Üniversitesinden bir gençkız, anketin arkasına şu sözleri yazdı:

"Bir insan severek flört ettiği zaman, flörtün en ileri derecesine gitse bile, o insan bence ahlâksız sayılmaz.

çünkü severek ve inanarak yapıyor demektir. Ayrıca, sevmeden, para, mevki veya başka maddi düşüncelerle flört edip evlenenler benim gözümde toplumun ahlâksız dediği, damgaladığı kimselerden daha ahlâksızdır. Seven insanın karşısındakine kendisini verebilmesi bence dünyada en kutsal hislerden biridir."

Gene Orta Doğu Üniversitesinden bir genç, ankette özel düşüncelerini şu şekilde belirtti:

"Aşkı en geniş anlamında almalı. Bazen sadece hoşa gitme, beğenme veya elele tutuşmada bile aşk unsuru vardır. Hiçbir flört yüzdeyüz cinsel dürtü veya libido değildir. Daima bir miktar aşk unsuru taşır.

Zaten sık flört edenlerin sebep olarak, aradıklarını bulamadıklarını işaretlemeleri de aşkı aradıkları anlamına gelmez mi?"

Evet, dünyada herşey değişmiştir. Gençler daha hızlı yaşamaya, daha iyi eğlenmeye, eğlenirken yenilikler aramaya koyulmuşlardır. Ama birşey değişmemiştir: Aşk!.. Bakışmaya "kesişmek" diyorlarmış. "Kızı kestim, o da pas verdi" diyorlarmış. Hızlı olmak, yâni çapkın olmak istiyorlarmış. Uslulara, alay için "iyi ahlâk derneği" adını takıyorlarmış. Ama en çok hayatta "sap" kalmaktan, yani eşsiz, yalnız kalmaktan korkuyorlarmış. En çok aşkı bulamamaktan korkuyor ve "kissimetre"yi, yani öpüşürken heyecanı ölçen âleti keşfediyorlarmış. Çünkü her ne kadar dünyaya "boş verseler" de, gene de en çok duymamaktan, duyamamaktan, büyükleri gibi "fosil" olmaktan kaçıyorlarmış. İşte anketlerin arasından çıkan başlıca mâna bu olmuştur.

Konu, memleket çapındadır

Türkiyede gençliğin meseleleri elbette ki yalnızca okul ve yüksek tahsil gençliği kesiminde halledilemez. Ya Anadolu, ya şehirleri saran gecekondular, ya küçük yaştan çalışmaya atılanlar?

AKİS'ciler, çalışan gençleri masalarının başında görmeye gittiklerinde, onların meselelerinin daha çok ekonomik faktörlere karışmış olduğunu tespit ettiler. Bir gençkız:

"— Arada sırada bir erkek arkadaşımla aperetif almak üzere bir kokteyl salonuna gitmek isterim. Bu, bana hiç olmazsa giyinmek ve saçlarımı yaptırmak isteğini aşılar. Ama doğrusu, bazen o kadar yorgun oluyorum ki, eve gidip evdeki işlerimi de bitirip yatmaktan başka hiçbirşey istemiyorum" dedi.

Çalışan gençler, genel olarak, büro arkadaşlarıyla arkadaşlık yapmaktan zevk duymuyorlar. Büronun yeknesak hayatını hayat arkadaşları ile veya flörtleri ile paylaşmak fikri de onlara çekici gelmiyor, değişiklik arıyorlar. Çalışan gençler arasında nispeten rahat olanları da var. Bunlar ekonomik bağımsızlıklarım kazanmak için çalışıyor, ailelerinin yanında kalıyor ve aldıklarını da harçlık yaparak, nispeten hür yaşıyorlar, flörte ve aşka ayıracak zaman bulabiliyorlar çalışan kızın giyim derdi de var.

Gecekonduların derdi bambaşka bir derttir. Türkiyede 240 bini aşkın gecekondu vardır. Bu gecekondularda 1 milyon 500 bin insan yaşamaktadır. Bunlar büyük şehirlere köylerden,küçük kasabalardan, karınlarını doyurmak ve çocuklarını okutmak, şehirli olmak için gelmiş kimselerdir. Bunların çocukları şehir ve köy âdetleri, eski ve yeni nizam arasında en fazla bocalayan gençlerdir. Kimisi okula gider, kimisi zenaatkâr yanına. Kızlar çoğu zaman, ilkokulu bitirince evde oturur ve anneleri çalışmaya, gündeliğe gidince kardeşlerine bakar, evin yemeğini yapar ve elişi işlerler. Kardeşleri çoktur. Bazılarının, evinde sıkı bir anadolu terbiyesi hüküm sürer. Kimisi daha karışıktır, bocalama vardır. İpsiz gençler, çoğu zaman kahvelerde oturur ve tıpkı köyde olduğu gibi çeşmeye giden kızları gözetlerler. Küçük komşu çocukları bazen mektup da taşırlar. Gençler, en çok mektup ile anlaşır, mektup ile flörte koyulurlar. Yaşları çok küçükse, aileleri medeni nikâh yapmadan onları evlendiriverir; yoksa kızın adı çıkar, peşine düşerler. Ama artık, onunla evlenen olmaz.

Tuzluçayırda, geçenlerde bir olay olmuş ve küçük bir kız, 11 yaşındaki G, ağbeysine bakkaldan şarap almaya giderken birden düşmüş, bayılmıştır. Çocuğu kaldıranlar, vücudunun kanlar içinde olduğunu görmüşler ve onu dehşet içinde evine götürmüşlerdir. Çocuğu bakkala göndermeden önce kızgın çatalla yakan ağabeysidir ve buna sebebiyet veren olay da, annesi evde yokken, kızın, kardeşlerini evden kovalayıp 14 yaşındaki komşu çocukla saatlerce odaya kapanması ve bir takım cinsel tecrübelere girişmesidir.

Anne, baba ve kardeşler, çoğu zaman tek odada barınan bu ailelerde cinsel dürtüler çok çabuk başgöstermekte ve taassup yanında büyük bir karışıklık, gençlik bunalımı hüküm sürmektedir. Gecekondu, gençlik problemini, gençleri çok erken yaştan evlendirerek halletme yoluna gitmiştir. Bunun için kızlara telli duvaklı, davullu zurnalı, fakat çoğu zaman medeni nikâhsız düğünler yapılmakta ve gençlik çağının böylece küllendirilmek istenen problemleri de, çoğu zaman evlilikte, başka faktörlere de katılarak, devam etmektedir.

Bir doktor konuşuyor...

Çoğu zaman bir takım dinsel huzursuzluklar ve karşı cinse karşı aşırı davranışlar halinde meydana çıkan bu bunalımı tıbbî yönden incelemeden bir sonuca varmak elbette ki mümkün

değildir. AKİS ciler bunun için Ankara Ruh Sağlığı Dispanserinde gençlik problemleri üzerinde araştırma yapan psikiyatr Dr. Cahit Ardalıya başvurdular. Psikiyatr Dr. Cahit Ardalı, yıllarca Adlî Tıbda çalıştıktan sonra Amerikada gençlik problemleri üzerinde ihtisas yapmış, memleketimizde birçok okullarda bu konuda araştırmalarda ve rehberlikte bulunmuştur. Halen Kız Teknik Yüksek öğretmen Okulunda aile münasebetleri ve ana, baba, çocuk eğitim dersleri ve Gazi Terbiye Enstitüsünde Ruh Sağlığı dersleri vermektedir. Ortaokul ve liselerle yüksek okullarda, Anadolu dahil, her çevreden gelmiş olan 17 ile 24 yaş arasındaki gençler ve Dispanserde 12-18 yaş arasında çocuklar üzerinde üç yıldır araştırma yapmaktadır.

Dr. Ardalı şöyle demektedir :

"— Gençlerin, aşk ve seksüel meselelerdeki davranışlarını diğer davranışlarından ayrı ve yaşadıkları beden ve ruh gelişmesi olayı dışında incelemek mümkün değildir. Çocuğu ve büyüme halindeki genel daha iyi anlıyabilmek, onun meselelerine inmek ve ona yardımcı olabilmek için herşeyden önce bu çocuğun ruh gelişmesi ile ilgilemek gerekir. Bunu size hemen bir misalle çok daha açık şekil de anlatmak isterim: Birgün bir dostum bana başvurdu. Aile dostu olan bir gençkızın kendisine âşık olduğunu ve herşeyi göze alarak, birgün bulvarda kendisini âdeta otomobilinin önüne atarak, beraber gezmeyi teklif ettiğini bildirdi. Dostum üzülüyordu. Çünkü evliydi. Kızın rahatça babası olabilecek yaştaydı ve kendisine normal bir şefkatten başka hiçbir şey göstermediğinden emin bulunuyordu.

Kızı derhal gördüm. Küçük yaştan babasını kaybetmişti. Aile dostlarında, kaybettiği bu sevgiyi bulmuş, bu şekilde meydana çıkarmıştı. Gençkız, durumu öğrenince kolaylıkla tedavi oldu.

Meselâ, kendilerinden büyük yaşlardaki erkeklere âşık olanlar, genel olarak, bu baba sevgisine aç kalmış gençkızlardır. Demek ki gençlerin aşk ve seksüel meselelerdeki davranışları ruh sağlığı gelişimleriyle yakından ilgilidir ve eğitim yolunda olsun, teşhis yolunda olsun hep bu yönden hareket edilmelidir.

Helene, Deutch, "Gençlerin davranışları âdeta bir erken bunamadır, demektedir. New-York Psikiyatri Enstitüsü ve Columbia Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Marynia F. Farnham ise erginlik çağını söyle anlatmaktadır: Birden bütün organlar değişikliğe uğrar, beden gelişir, olgunlaşır. Ama psikolojik yönden, çocukluğu bırakıp yetişkinliğe geçmek kolay olmaz. Anadan babadan kopup ayrı bir kişiliğe varmak için çabalarken, kendi başına bir takım yeni sorumluluklar yüklenirken, itişen, çekişen, huzursuz insanlarla dolu bir topluma uymaya çalışırken, cinsel itilerin uyanması ile karşı cinse yaklaşmayı denerken korkular, tepkiler, bunalımlar belirir. Evden kaçanlar okulu bırakanlar olur. Umutsuzluğa kapılanlar, intihara kalkışanlar görülür. Kimisi bu dönemden sonra olgunluğa erişir, kimisi ruh hastalıklarına tutulur.'

Bunlar uydurma sözler değildir."

Hukuk Fakültesi kantininde bir çift

Ayni dünyanın insanları

Gümrükten muaf

Seks meselelerini gençlerin hayatlarında, diğer ruh ve beden gelişmesi belirtilerinin dışında, münferit bir olay olarak ele almak nasıl mümkün değilse, bu meseleleri bir ülkede, dün yadan tamamiyle ayrı ve yalnızca gençlere ve bir ülkeye has bir dava olarak ele almak ta gerçekten mümkün değildir.

İnsanoğlunun aya gitmek için sıraya girdiği bir devirde, mesafe anlayışı öylesine değişmiştir ki, bir memleketin bir diğerinin gerçek ihtiyaçları ve sosyal gelişmesine uymayan birçok akımı bile diğerini etkiliyebilmekte ve hiç olmazsa, bir sınıf halkın üzerinde beklenmedik bir âni fırtına gibi esmekte, yerleşmiş kurallarla bir çatışma halinde kendisini duyurmaktadır. Hele bu yeni akımların ilginç seks filmleri gibi, uyuşturucu popüler müzik gibi, küçük kızları 12 yaşlarından itibaren bikinilere, lastikli sutiyen ve çok fazla dar pantalon misâli "seksi" kıyafetlere erkekleri baskısız hayatın sembolü kravatsız, rahat, renkli ve değişik elbiselere alıştıran milletlerarası gençlik modası ve ölçüsüz derecede gerçekci, fakat hiç de bayağı olmıyan, büyükler tarafından da alkışlanan, entelektüel seks romanları, çeşitli sanat eserleri gibi gümrükleri kolayca aşabilen elçileri olursa...

Hele bütün bu yeni akımlar ve yeni fikirler tıbbın kanatları altına sığınır, Freud'un psikiyatri konusuna seks yönünden getirdiği yenilik, kendisinden daha sonra gelen ilim adamları tarafından bir hayli tartışıldığı halde, dünyanın her yerinde, böylesine istismar edilir, halka bir takım şarlatanlar tarafından en kaba kalıbı içinde sunulur ve bir libido hikâyesi mutluluğun mesajı olarak bütün kapıları çalarsa, elbette ki "Teddy boy" lar dünyayı dehşete verecek, "Kızgın gençlik" "öfkeli Gençlik" , "Yanmış Gençlik" deyimleri hergün bir yeni ilâve ile türeyecek ve "Siyah bluzlular", "Meşin ceketliler" dünyamızı değilse bile hayallerimizi karartacaktır.

Dünyadaki seks ihtilâlleri

Dünyadaki ilk seks ihtilâli, Birinci Dünya Savaşından sonra ateşli gençliğin yarattığı caz devri ile başlamıştır ve bugünkü ikinci ihtilâle göre masum bir ihtilâl sayılabilir. O devirde anneler, kızlarının, evlenmeden önce "öpüşmeye" alışmalarından endişe ediyorlardı. Bugün ise kızını evlendiren bir anne, "Acaba benim ona öğretebileceğim birşey kalmış mıdır?" diye düşünmektedir. O devirde gizli kalmış seks meselelerini ortaya atmak ve bu konuyu tartışmak, kızlarla erkeklerin bir dereceye kadar arkadaşlığı ve yakınlığı hoş görülüyor, püritanizm devrinden kalma seksle ilgili günâh korkusuna karşı haklı bir mücadelenin öncülüğü yapılıyordu. Fakat seks meselelerini ön plânda ve hayatın en önemli olayı olarak ele almak, herşeyi sekse bağlamak henüz söz konusu değildi.

Seks meselelerinde, dünyanın hiçbir yerinde, henüz mutlak ölçülere sahip olmamızı sağlayacak olan ilmi istatistikler mevcut değildir. Fakat roman ve tiyatro gibi, okunan ve seyredilen şeyler, istatistiklerin yerine, seks konusundaki görüş ve anlayış değişikliğini, bu değişiklikteki baş döndürücü hızı bize şaşmaz bir şekilde göstermektedir. Çünkü, Dr. İsmet Giritlinin, 18 Ağustos 1963 sayılı Cumhuriyet gazetesinde "Gençlik ve Toplum" başlıklı yazısında belirttiği gibi, genç sanatçılar çeşitli meslek ve zümrelere mensup genç kuşakların tasvilerini yaparken yalnız psikolojik değil, aynı zamanda günün sosyolojik tiplerini de yaratırlar.

Gerçek aranacak olursa, insanoğlu cinsel konulara oldum bittim, büyük önem vermiş, en mutaassıp devirlerde bile seksten vazgeçmemiş, ancak yaptığının bir zamanlar "günah", daha sonraları "ayıp" olduğuna inanarak bunu gizlemiş, meziyeti ,böyle hareketlerden kaçınmaktan çok, gizlilikte görmüş ve bu gizlilik saygısını birinci seks ihtilâli ile bile kaybetmemiştir. İkinci ihtilâl ise, bambaşka bir görüşün, yepyeni bir felsefenin yemişidir.

İkinci ihtilâl

Avrupa ve Amerikada patlak veren ikinci seks ihtilâli, cinsel münasebeti bir hak olarak iddia eden, bunun için evliliği şart koşmıyan ve bu konudaki gizliliğin kaldırılmasını istiyen bir ihtilâldir. Bazı amerikan üniversitelerinde erkek öğrencilerin, belirli saatlerde kızları yatak odalarında serbestçe kabul edebilmeleri, Amerikada büyük bir tartışmaya yol açmış ve ikinci ihtilâlin öncüleri, arada aşk olmak şartile, evlilik öncesi cinsel münasebetini kişisel bir hak olarak ilân etmişler, bunu bir ruh ve beden sağlığı şartı olarak ileri sürmüşlerdir. Gençler bunu, daha çok, evlenecekleri kimselerle yaptıklarını, fakat bazen yanıldıklarını her ne olursa olsun, sevginin başlıca faktör olduğunu bildirmişler, yanılma sonucu yeni maceralara başlamanın mümkün olduğunu, fakat aynı süre içinde iki kişi ile münasebet peydah etmenin hoş karşılanamıyacağını da sözlerine eklemişlerdir.

Ohio Üniversitesinden bir genç şöyle demiştir : "Evlilik öncesi cinsel münasebet, toplumun çöküşü şeklinde ele alınmamalıdır. Herhalde bu, bizim yaratacağımız toplum için söz konusu olamaz. Bu toplumda elbette ki bekâretin anlamı değişecektir. Bir kızı içki ile iğfal etmek, gerçekten çirkin birşeydir. Bir toplumda kadının 'namuslu' ve 'namussuz' 'mazbut' ve 'profesyonel' olarak ikiye ayrılması da çirkin birşeydir. Bir kız, sevdiği erkeği profesyonel kadına yollamaz, yollarsa kazdır."

Yeni kadın ve kontrol hapları

Eskiden iki tip kadın vardı: Hanımefendiler ve hafif kadınlar. Hanımefendilerin cinsel münasebetten zevk duymalarını tasavvur etmek bile ayıptı. Zaten kadınların bu duygularını tıp, şiddetle reddediyor. Yirminci yüzyılın başlarında, tanınmış bir doktor, "bir kadına yapılabilecek en büyük iftira, onun cinsel münasebetten zevk duyduğunu söylemektir" diyordu. Halbuki bundan sonra ortaya çıkan en önemli bir gerçek, kadının cinsel münasebetten erkek gibi, fakat daha uzun bir süre içinde zevk aldığını göstermiş ve Dr. Galen, cinsel meseleler üzerinde yeryüzündeki en büyük incelemelerden birini yapan indiana Üniversitesi Seks Araştırma Merkezi Direktörü müteveffa Alfred Kinseyin'de meşhur raporunda belirttiği gibi, cinsel münasebetten sonra, kadının erkeğe kıyasla çok daha neşeli olduğunu ve dişinin zevki böylece daha çok devam ettirdiğini ispat etmiştir, işte bu yeni keşif ve bu yeni kadın hakkı, cinsel münâsebetlere yep yeni bir yön vermiş, seks ihtilâlinin hareket noktası olmuştur. Kadın ve erkek arasındaki duyuş farkı açıklık kazandıktan sonra, bu konuda halledilecek başka bir önemli mesele ortaya çıkmıştır ki, bu da, kadının cinsel münasebet meyvesine, yani çocuğa, istemese de, sahip olmasını önliyecek tedbiri bulmaktı. Zaten yüzyıllar boyunca, kadın ile erkek arasındaki münasebeti ayarlayan en önemli faktör de çocuk meselesi olmuş, kadın, cinsel münasebet, zevkini hep buna göre ayarlamış, bastırmış ve uyutmuş, toplum ise "çocuğu yetiştirecek olan anne" nin bu yüzden "temiz" kalmasını, nizamlara bağlanmasını is temiş bunun için birçok kurallar kurarak "aile" yi, "çocuk" u korumuştur. Bunu halleden şey ise, son yılların en büyük bir keşfi, "doğum kontrolü hapları" oldu.

Sonuç

Bütün dünyada gençlik, bugün, Aşk ve seks meselelerine yeni bir görüş getirmeye çalışmaktadır. Fakat seksi herşeye rağmen aşka bağlıyan ve flörtte değilse bile cinsel münasebette aşkı öngören bir zihniyet büyüklerin kalbini ferahlatmalıdır. Yüksek tahsil gençliği üzerinde yaptığımız anket, küçük yaşların tehlikesini açık şekilde göstermiş, bu yaşlarda çocuğun korunması zorunluğunu açıkca ortaya koymuştur.

Seks partileri hakkında etrafta dolaştırılan hikâyelerin çoğu uydurmadır. Ankara Ahlâk Zabıtası Masası Şefi Aşir Ağanoğlu, zabıtaya bir çok şikâyetler geldiğini, fakat eğlence yerlerine gidildiğinde hiçbir fevkalâdelikle karşılaşılmadığını, gençlerin dansedip eğlendiklerini gördüklerini söylemektedir. Bu şekilde, Ankarada zabıtaya intikal etmiş, gençlikle ilgili tek bir olay yoktur.

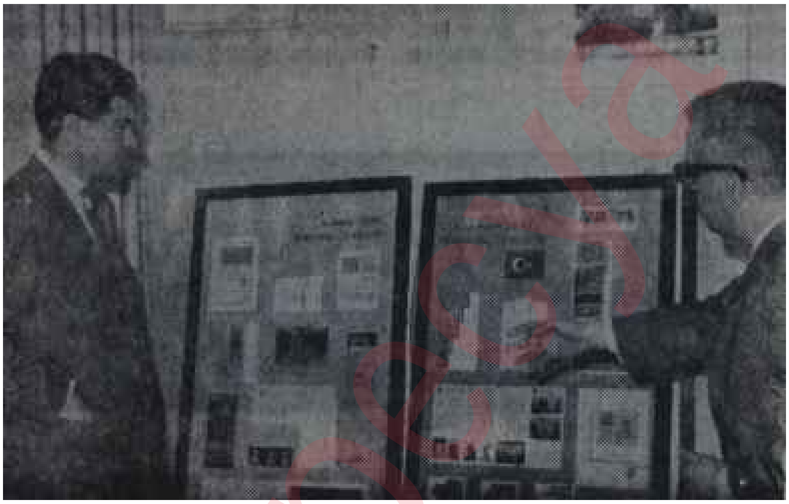
"Evet, dünyamız bozuluyor, çocuklarımız saygısızlaşıyor, ana ve babaların artık sözü dinlenmiyor."

Bu sözleri mısırlı bir rahip, bundan tam altı yıl önce, bir taşın üzerine yazmıştır!..

Tüli'den haberler

14 Mayıs - l. Haziran tarihleri arasında Pariste açılacak olan Milletlerarası Baskı Eserleri Fuarında, daha ziyade turizmle alâkalı baskı şaheserlerine yer verilmiştir. Bu fuara memleketimizden davet edilen Ajans-Türk Matbaasının fuarda teşhir edeceği turizm alanındaki çalışmalarile, diğer baskı örneklerini gösteren panolar, Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş ve Bakanlığın diğer yetkilileri tarafından tetkik edilmiştir. Teşhir olunacak eserler uçakla Parise gönderilmiştir. Fuarda, ayrıca Türkiye İş Bankası yayınları arasında yer alan Ömer Hayyam'dan Rubailer adlı kabartma baskılı eser de teşhir edilecektir.

Göğüş Ajans - Türkün fuara katılacak panoları önünde
Pariste türk matbaacılığı

Geçen hafta Pazartesi günü saat 15'te, Ankara Palas salonlarında, Çocuksevenler Derneği yararına, Pan Amerikan hava yollarının moda mütehassısı Mrs. Jane Kilbourne'un getirdiği, muhtelif moda müesseselerine ait, bir defile yapıldı. Erken saatlerden itibaren salonlar dolmağa başladı. En ön sıra kordiplomatik ve Hükümet erkânının eşlerine ayrılmıştı. Mrs. Jane Kilbourne'un muhtelif defalar anons ettiğine ve Alageyik hanımın tercüme ettiğine göre, bütün elbiseler, daha ziyade seyahatte kullanılmak üzere düşünülmüştü. Meselâ buruşmaması, yıkanır olması, velhasıl pratikliği öne alınmıştı. Fakat, doğrusu, nasıl düşünülürse düşünülsün, elbiseler, herkesi oldukça hâyâl kırıklığına uğratan bir gösteri durumunda kaldı. Salonlardaki hanımlar, mankenlerden çok daha şık ve zariftiler. Mankenlerin hepsi Dernek yararına çıkmışlar. Bu yüzden, umumiyetle tecrübesiz ve gösterişten yoksundular. İçlerinde, daha evvelki defilelerden alışık olan Aydüz, Ülker ve Betül istisna edilirse, geriye kalanlar Pek göz doldurmuyorlardı. Gösteri esnasında, etraftaki bütün aynalarda kendini seyreden Meral de bu halden kurtulursa ilerde iyi manken olabilir. Ayrıca, elbiselerin pahalılığı da çok şaşırtıcıydı. En ucuz elbise 195 dolar! Sonlara doğru çıkarılan beyaz dantel üzerine işlemeli uzun elbisenin fiyatı ise 1500 dolarmış!

Defile çok kalabalıktı. Ankara sosyetesinin hemen bütün tanınmış hanımları defiledeydi. Sade ve zarif siyah tayyörü ile Mevhibe İnönü ve bej bir tayyör giymiş, hasır şapkalı Jale Aksal en öndeydiler. Yanlarındaki Memduha Satır, siyah bluzu üzerine altı sıra incisiyle her zamanki gibi zarif ve cana yakındı. Cahide Aka, siyah dantel bir tayyör giymişti ve kızı ile beraberdi. Ayten Sirmen de kızı ile gelmişti. Zekiye Baban da ön sıralardaydı. Yine önde, Atinaya tâyinleri çıkmış olan hariciyeci Metin Kuştaloğlunun eşi Yıldız Kuştaloğlu, bu zaman için biraz garip kaçacak şekilde, saçlarını iki yandan tutturmuştu. Üzerinde, siyah üstüne büyük rubi çiçekli bir tayyör vardı ve içine, aynı renk bir bluz giymişti. Çıkarken üzerine aldığı buklet manto da koyuca bir pembe idi. Kuştaloğlu çok neşeli bir hanım. Bayan Satırla da iyi ahbap oldukları söyleniyor. Fakat, ne kadar samimi olurlarsa olsunlar, Başbakan Yardımcısının eşine, sıranın bir başından öbür başına Memiiiş diye seslenişi birçok kimseyi irkiltti.

Bayan Mehveş Aksalur biraz geç geldi. Yeşil bir tayyör giymişti, renkli gözlüklerini hiç çıkarmadı. Mrs. Hare, Leylâ Feyzioğlu, yine bej tayyörü ve aynı renk başlığı ile Lüsyen Avunduk, pembe şapkasıyla çok zarif Lâle Kura, önünde Bayan Benler, yeşil tayyör ve emprime bluzu ve tepesindeki örgü saçlarıyla güzelliği daha beliren Leylâ Çelikbaş, siyah tayyörü ile Hümeyra Yaltkaya, Helen Örs, İtalya Büyük Elçisinin eşi Mme Luciolli, kırmızı tayyörü ile Nermin Berki ve beyaz elbiseli kızı Leylâ Berki hep defiledeydiler. Emine Aktan acı yeşil bir tayyör giymişti. İstiklâl Paksütte ise bej bir elbise-ceket takım vardı. Defileye gelenler arasında daha birçok kimse vardı. Meselâ Nevin Bursalı, Sevim Erkaslan, Nimet Ardıç, Firuze Cimilli, Rezan Tlabar, Gönül Çavuşoğlu, v.s. v.s...

Geçen haftanın sonunda, Cumartesi günü, Gaziosmanpaşa mahallesinde güzel bir evde, CARE'in yeni müdürü Mr. Cregger ve eşinin kokteyli vardı. Davette daha ziyade, Sosyal Hizmetler ve Kızılay mensupları göze çarpıyorlardı. Bu, Kızılayın kong-

resinden bu yana hemen hemen ilk toplantıları oldu. Misafirler arasında yeni Başkan Dr. Fikret Pamir ve iyice sarıya boyanmış saçları kendisine çok yakışmış olan eşi Bayan Pamir, Kızılay Genel Müdürü Muzaffer Akın, eşi Hatice Akın ve kızları Işık, Nusret Fişek ve eşi Perihan Fişek, Adnan Öztrak, Nermin Arpacıoğlu, Dr. Osman Koçtürk ve eşi, Mr. Haymer, Muslih Ferit Fer bulunuyorlardı.

Haftanın başındaki Pazar günü, Anneler Günü münasebetiyle birçok dernek faaliyet halindeydi. Bunların başında Anneler Derneği gelmektedir. Anneler Demeği, geçen yıldan beri gelenek haline getirdiği bir kararla, her yıl iki çiftin evlenmesine maddi yardımda bulunmaktadır. Bu yıl da iki çift evlendirildi ve Pazar günü nikâhları kıyıldı. Nikâhı, Belediye Başkanı Halil Sezai Erkut, yeni görevine başlıyalıberi ilk defa olarak, bizzat kıydı. Gençlere saadetler dileyen Erkut, onları öptü. Eşi Bayan Erkut da her iki geline birer güzel altın bilezik taktı.

Bu çeyizlerin hazırlanmasında Dernek, halktan çok yardım görmüştür. Dernek idarecilerinin çalışmalarına halk da elinden geldiği kadar katılmıştır. Meselâ, terzi Şükriye Akhan ve Kübra Dikilitaş, Dernek Başkanının evinde, elbiseleri diktiler.

Anneler Derneği, Anneler Günü münasebetiyle Zübeyde Hanım heykeline bir çelenk koydu ve Bulvar Palasta yaptığı bir törenle Yılın Annesi seçimini yaptı. Yılın Annesi olarak, Türkiyede, Lâmia Fenmen seçildi. Lamia Fenmen cidden olgun, çalışkan, Batı kültürüne sahip, sosyal faaliyetleriyle tanınmış bir kadın. Kendisi halen, Mavi Melek olarak görevlidir. Bayan Fenmen, memlekete çok değerli beş evlât yetiştirmesi ile de Yılın Annesi olmıya hak kazanmış bulunmaktadır. Dernek, kocasının ölümünden sonra gösterdiği metanet, sabır ve görevlerine devam hususundaki gayretlerinden dolayı Bayan Kendedy'yi, ikinci olarak Yılın Annesi seçmiştir. Hazırlanan, üzeri yazılı gümüş ika kupadan biri Dernek tarafından bu törende Lâmia Fenmene bizzat verilmiş, Mrs. Kennedy'ninki de -kendisine iletilmek üzere- Amerikan Büyük Elçiliğine teslim edilmiştir.

Geçen haftanın sonunda, Cumartesi sabahı, Yenişehirde Alinazmi pasajına girenler, Muammer mağazasının önünde kuyruk halinde gençkız ve kadın kalabalığını görünce merakla duraladılar. Zahmetle içeri girdiklerinde durum anlaşıldı: Helena Rubinstein müstahzarlarının reklâmını yapmak üzere genç bir asistan hanım, bir müşteriye makyaj yapıyor ve seyredenlere izahat veriyordu. Herhalde hiç bir konferansçıyı hanımlar bu kadar dikkatle izlememişlerdir.

Özdemir Nutkunun çoktandır beklenen, "Epik Tiyatro" -projeksiyon ve müzikle izahlı- konulu konferansını nihayet Sanatsevenler Kulübünde dinlemek kaabil oldu. Dinleyicilerin çoğunluğunu gençler teşkil ediyordu. Bol bol Brecht'i dinlemek imkânını buldular. Metin And ve Devlet Tiyatrosu sanatçıları da salondaydılar. Sevgi Nutku, siyah üzerine kırmızı güllü etek, beyaz bluz ve yeni saç tuvaletiyle çok sevimliydi. Kocasının konferansını heyecanla takip etti. Brecht'i çok seven ve çok iyi tanıyan Nutku, biraz fazla akademik bir konuşma yaptı galiba. Bazı gençler, konferansı dikkatle takip ettikleri halde, kendilerine muğlâk gelen hususları Özdemirce" diye vasıflandırdılar.

Konservatuvar öğretmenlerinden Muazzez Gökmenin talebeleri geçen hafta içinde Sanatsevenler Kulübünde, müzikseverlere güzel bir gece geçirttiler. Piyanoda Guilo Lorandi, şan öğrencilerine eşlik etti. Zengin bir programla dinleyicileri güzel sesleriyle saranlar arasında Güler Keskinkaya Nurdan Özar, bas Ümit Yüksel Toksöz haklı olarak alkış topladılar. İlk defa sahneye çıkan mimar Gülçin Yarkın - Gökmenin özel öğrencisi - da hiç fena değildi. Tüliz Eyüboğlunun sesi biraz caz müziğine kaçıyordu. Muazzez Gökmen, kendini mesleğine ve öğrencilerine adamış bir sanatkâr. Dinleyiciler arasında, oturduğu yerden, öğrencilerini takip ediyordu. Çok heyecanlıydı.

(AKİS — 942)

PURO ✶ fay
1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA
katılınız!
Piyangoya iştirak için...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.
Ford
ARÇELİK
İkramiyeler:
FORD "GALAXIE" 64
10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI
(en üstün kaliteli buzdolabı)
300 adet teselli mükâfatı
Talihiniz Açık Olsun...
PURO
FAY
fay
DETERJANLI
Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü-deterjanlı
fay
kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.
Terkibinde G-11 bulunan
PURO
piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur